NORDANFRÅN

HÄNDELSER

BERÄTTADE
AF

STIG STIGSON

STOCKHOLM
FR. SKOGLUNDS FÖRLAG.

STOCKHOLM, CENTRAL-TRYCKERIET, 1898.

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk utgavs av **Alfhild Agrell** (1849-1923) under pseudonym Stig Stigson. Boken tillhör University of California Library och har scannats av Google Books. Den anpassades för Projekt Runeberg i januari 2013 av Bert H.

Bekantskapen.

Jaså, herre, ni har kommit hit nordöfver för att studera folket, och det har Pelle Molins bok gifvit er håg till? Ja, han var nog värd att akta och att akta uppå, han, Pelle Molin. Inte var han vår diktare-Messias, *han* är inte född ännu, fast vi gå hafvande med honom alla, men kanske vår diktare-Johannes, han, som går före och siar.

Jag gick en gång för att se honom, Molin, »Gunhilds vackre gosse», gick en lång och sårig väg.

När jag kom fram till sist, stod han på förstugubron med hufvudet vändt mot väster, där solen just sänkte sig i obygdsglans.

Lappkolten hade han dragit öfver civilisationssåren, herre. Bred mellan axlarna var han som en ung örn mellan vingspetsarna och smärt kring lifvet som en ung fura — men stackig var han också. Man blir sådan af attväxa under kälen! Det gör ondt, må du tro, att växa under kälen, att ständigt vilja uppåt och inte orka — att ständigt ana solen utan att nå den. Och så kölden, som rifver i hjärtrötterna — och så mörkret! Men *han* orkade, han, fast genomslagningen blef till döds! Hans blom blef bara några tunga diktare-blodsdroppar, och ändå hade vi luckrat upp jorden åt honom, alla vi andra, som aldrig skola komma upp!

Och nu har du kommit hit för att studera oss på några veckor? Räkna långa veckor, herre, det är mitt råd! Mycket långa veckor, nästan så långa som vår Herre räknade skapelsedagarna. Hvem jag är?

En skogsvandrare, som aktar på sagor, en lifsvandrare, som vaktar på barn. Eljest kalla de mig Stig-skolläraren, om du prompt vill ha ett namn.

Kan du lefva mörkret, herre, kan du lefva tystnaden, kan du lefva storslagenheten, som ibland lägger sig på ens bröst som en hand från evigheten och kväfver en; kan du lefva forsen, kan du lefva skogen, kan du rida älgen,

brottas med björnen, kan du älska Gud? Ty *det* måste man kunna häruppe, eljest dör man. Nej, herre, tro mig, du är för ung, för spröd, för skär och hvit och vacker: res hem!

Diktareflickor finns här inga — åt dig! De funnos bara åt »Gunhilds vackre gosse», åt honom,som kysste dem till döds i diktareglöd och diktareglädje.

Men vinterflickor med sommarsol i blodet ha vi, men akta dig också för dem, herre. Ni där sydöfver älska tack vare naturen; vi här nordöfver älska *trots* naturen. Eller har du tänkt på, hur varmt blodet måste vara för att kunna koka, när brudsängen bäddas i is? Lapparna doppa sina barn, varma från moderlifvet, i snön; *vi* göra mer: vi värma själfva kölden.

Du skulle se våra unga karlar på vintern, när kölden kramar huset så det skriker under famntaget och de oeldade förstugorna och sofrummen äro förvandlade till likrum för dem, som äro veka!

Skuldra vid skuldra stå de vid den blodröda stockelden, värma sig, så skinnet knorras, rusa sedan genom kylan in i drängstugan, där fällarnas långa hår inom några ögonblick förvandlas till tappar af is. Så värma vi kylan, herre!

Dagen därpå händer det, att man är på timmerkörning i skogen eller på huggning, står hela dagen i snö till midjan och skramlar med harnesk af is så tunga, att man knappt orkar släpa sig hem.

Tar någon skada af sådant, blygs ens flicka för en, och ens mor säger, att det vore godt slik klen stackare fick dö.

Och våra flickor, du!

De tvätta sig på vintern vid brunnen, så isen knastrar mot det hvita hullet, och söndagsstassen sättes på, stel af köld från vinden.

Tro mig, herre, inga kyssar här!

Du är för ung, för spröd, för skär och hvit och vacker!

Om inte jag har något att berätta?

Jag!

Ser du inte hur jag skälfver under rappet! Är mitt hufvud hvitt, är jag böjd, darrar min röst? ... Det är bara de gamla, som man ber »berätta». Förlåt, herre, förlåt ... visst är jag gammal. Men lifvet spinner sin svepning med så lätta trådar ibland, att man inte känner dess tyngd. Femtio vintrars snö, tio vintrars sol, hvad gör det? Sextio eller kanske åttio år, ty ser du, herre, här uppe är det så underligt, att solen går oftare ned än upp!

Visst är jag gammal, mycket gammal.

Jag har drömt om en diktare-Messias — och du kom, herre! Sådant är lifvet.

Man stänger in ett helt haf för att få en enda droppe.

Kanske att du är min droppe. Ja, jag *skall* berätta — inte om kampen därnere under kälen, den ska' jag gömma åt honom, som kanske aldrig kommer, men om händelserna.

Jag har sett mycket, herre, men vill du höra något roligt, så stanna då inte hos mig. Humorn är en planta, som behöfver solmark, och vi ha mest myrmark, vi! Skratta göra vi nog — men det ligger nödår i skrattet!

Stig in! Tjället är lågt, som du ser, men där gästfriheten bor är taket alltid högt!

Ja, välkommen då till det »lilla», herre, och måtte Herran nådelig drifva högmodsdjäfvulen ur mitt hjärta och göra mig skicklig förtälja det som du nog är sänd att höra. Amen!

*

Sol-Hans.

Han kom emot mig som ett strömmande solsken där på stigen. Håret låg i ljusa lockar tätt intill hufvudet, ögonen

voro blå som sjön i morgonväkten, leendet var lyckans och talet var sång. Han bar konvaljer i hatten och vid bröstet, och i handen höll han en stor knippa af samma sorts blommor, som ännu hade mull kring roten.

Hans steg voro lätta och ibland strök han med kinden mot högra axeln, som om han under rocken burit någon dold skatt.

Klädseln var turistens, och han ropade mig an för att få veta, »om det ännu var långt till byn».

Jag var så törstande efter en människoröst just då — jag hade drömt mig trött och tänkt mig trött — jag var så snål efter att få hålla af — och han var så härlig! Solguden själf!

Aldrig hade mitt hjärta så dragits till en främling förut — aldrig! Att låta honom genast lämna mig kunde jag helt enkelt inte, och så sa’ jag nästan bedjande:

»Solen sneddar redan, herre — vill du inte hvila ut hos mig? Till byn är ännu en backig och tung-gådd mil. Du är nog trött.»

»Trött?»

Du skulle ha hört hans skratt, herre! Det bröt fram som en dansande bäck, som en jublande ungdomshymn. Så nickade han och fortsatte vägen.

Jag försäkrar dig det kändes som om all lifvets lycka stått utanför mitt tjäll och nekat att stiga in. Jag skäms att säga det, men jag följde honom på afstånd, följde som man följer ljuset.

Mina långa, knäiga skogsvandraresteg föllo som tunga stenar in i hans lätta, rytmiska gång. Jag hörde det, men jag stannade inte ändå.

Plötsligt vände han sig om.

»Hvarför följer du mig, gubbe?» frågade han.

Gubbe! Jag, som var i min mandoms fullaste kraft, men ordet sårade mig inte från *honom*. Tvärtom, jag sänkte skuldmedvetet hufvudet. Jag hade ju ingen rättighet att följa honom.

Nu skrattade han igen, men denna gång en kvinnas fina, förståendefulla, litet segerstolta skratt. Så nickade han, och så ryckte jag uppbredvid honom, inom två minuter gående lika ungt och käckt som han.

Jag fick veta, att han var student och hette Hans. Hvad han hette mer, brydde jag mig inte om att minnas. För mig var han redan då »Sol-Hans», och Sol-Hans står på minnesvården, rest i hjärtat.

Han talade snabbt och litet afbrutet, oupphörligt kastande på hufvudet för att från både höger och vänster insupa allt, värdt att se.

Han hade gåfvan att upptäcka undren, herre, det märkte jag genast, och att förstå dem. Pannan var tänkarens, blicken innerst drömmarens, men munnen var en flickas oplockade ros.

»Är du inte rädd att gå här uppe ensam i obygdsskogarna?» frågade jag till sist, redan så ängslig för honom som en mor för sin senfödda älskling.

»Rädd?» Han log. »Är *du* rädd, gubbe?»

»Ja», svarade jag ödmjukt. »Man blir rädd här, därför att man alltid är den minsta!»

Hans vackra flickläppar krökte sig i trots, och så skyndade han på stegen, ökade dem till en slags sviktande rytm, som nästan gjorde mig rusig af ungdomskänsla och ungdomsmod.

»Varit olycklig med? Säg, gubbe?» flög frågan ur den omkring oss hvinande luften.

»Ja», svarade jag lika ödmjukt. »Hur skulle jag eljest ha lärt känna lyckan?»

Den vackra läppbågen spändes i blodrödt trots igen.

»Visst visst», svarade jag ömt. »Hvem skulle väl ha nänts göra *dig* sorg?»

Han ryckte till och stirrade framför sig. Jag tyckte, att det föll mörker från de blå ögonen ut i solljuset omkring honom. Men bara ett enda kort ögonblick syntes skuggan. Så log han igen och talade sorglöst.

»Mor var sexton år, far var tjuguett, när jag föddes. Sådant blir glädje af, förstår du, gamle. Men nog har *jag* varit hatad. Och vet du, hvem som hatat mig? Jo mor, hon, som bara kunde *ett* helt — att vara sexton år en gång!»

Han häjdade sig plötsligt och kramade konvaljerna i handen, så våldsamt, att de skälfde till af dödsångest.

»Du gör dem illa», sa' jag enkelt. Ögonblickligen doppade han de sårade blommorna i en bäck och lade dem sedan ömt och varsamt på turistränselns platta öfverkant.

»Du ska' inte tro, gamle, att det varit 'synd' om mig. Åh, nej! Glädjen har ingen kunnat bryta ur mig, och styffar, den af föräldrarna anskaffade namnskylten, har älskat mig, han, tusen gånger mer än sin egen tama hvardagsafvel!»

Det var tårar i rösten — för den som hörde väl. De där tankarna hade nog bulnat och värkt i honom länge — min sympati blef lancetten. — Men sedan . . . Hur strålande lycklig var han inte, hur vacker och hur älskvärd! Han talade om naturen, om Uppsala, om kamraterna, om sin arbetsglädje och sitt arbetsmål. »Att lefva i sol och dö i sol — genom att lefva lifvet för andra.»

Skuggan skar ut allt djupare uddar i skogstopparna. Jag visste, att jag borde lämna honom, men jag följde honom ändå, feg i min fruktan att kanske aldrig få se honom mer.

Vägen var tröttsam, idel ändlösa myrar och skyhöga backar — till sist förlorade han tålamodet.

»Finns det ingen genväg?» frågade han otåligt.

Ungdomen i honom var redan trött på det »evigt enahanda».

»Jo», svarade jag lugnt. »Det finns en genväg, men den är inte farbar, ty vårdisen ligger ännu, och knappt är den farbar ändå.»

»Nu år du rädd, gubbe!» log han.

»Så är jag», svarade jag. »Rädd för två — eller kanske för tio!»

Hans handtryckning, herre, när jag ändt-ligen kunde förmå mig att skiljas vid honom, värmde ända in i hjärtat. Solblod ger annan värme än vanligt blod!»Jag vet, att du aldrig kommer att glömma mig, gubbe!» ropade han bakom mig med sin friska, litet segervissa röst. Han kände sin makt! Nå, var det underligt?

Jag vinkade med handen en bekräftelse på hans ord. Då sprang han tillbaka, tog mig i famn och tryckte sin ena bukett konvaljer i min hand.

Så fortsatte han vägen i solljuset, och jag vek af in i skogen, åter blifven en ensam och barnlös man.

Jag vet inte, hur länge jag hade gått, kanske en halftimme, kanske mer, när mina fotter stannade af sig själfva som inför en gapande af-grund, och iskall svett bröt ut på pannan. Jag var för gammal att inte akta på slikt. Men hvem gällde varslet?

»Fara, fara!» ljöd det i luften omkring mig. »Fara, fara!»

Gud i himlen, hvem gällde varslet!

Hastigt vände jag om och böljade att springa, utan att veta hvarför eller hvarthän. Men så kom vissheten som ett spjut, slungadt midt i hjärtat.

Hans, Sol-Hans, ensam ute på dödsmyrn, gällde varslet!

Gud i himlen, hvarför nämnde jag att en genväg fanns!Men nu var bara att tänka, tänka snabbt. Och jag tänkte snabbare än tanken själf den gången. Så vek jag af, skar öfver en rödjning och böljade springa, lugnt och

beräknadt, ty jag visste med hvem jag kappsprang.

När jag kom ut på landsvägen, fick jag se Olof i Sjö stå och gapa med hufvudet vändt mot dödsmyrn.

Det behöfdes inte mer, för att jag skulle förstå. Olof var en slö, en som alltid böljade med det minst viktiga, när han skulle berätta något. Naturligtvis hade han börjat med att beskrifva hvar genvägen gick fram i stället för att säga, att den bar till död för en och hvar, som inte kände till hvarje tufva, hvarje strå, hvaije skiftning.

Men nu var inte tid att harmas 1

Jag ropade till Olof att skaffa rep hos torpar Karl, och så störtade jag ut på myrn, som glödde blodröd ff kvällssolen och var lockande och fager som en kvinnas blomsterprydda barm.

Gud, Gud, hvarför tillstadde du det! Aldrig ha fotter flugit snabbare än mina gjorde den gången, och ändå beräknade jag fortfarande hvaije andetag, hvaije steg.

Jag måste orka hinna upp honom. Jag måste!

Till ropstenen var faran inte så stor; dit gällde det bara att följa stigen.Åndtligen fick jag långt borta se en skugga, som växte och krympte ihop och hade som tre rörliga armar.

Det var han med sin höga staf.

Han gick så lätt, att själfva gungflyn tycktes säker under hans fot.

Jag vågade inte ropa, förstår du, af fruktan att . . . Ett enda falskt steg kunde ju vara nog. Myrn glödde allt blodrödare, och dess tusendetals små vattenpussar böljade glindra som grymma, sugande ögon.

Om han bara vid ropstenen vek af till höger, där vägen giék i en stor kurfva, då vore han räddad. Men myrn bredde ut sig så fager och lockande, just mot vänster — och gångstigen syntes just där så säker och fast.

Nu fick jag se att korset, eljest uppsatt till varning, blåst ned — kanske för längesedan. Hit kom ju nästan aldrig någon.

Jag hade inte tid att följ* stigen längre, jag sprang i snedd, sprang på dödens utsträckta händer, herre, men jag var honom för snabb, alldeles för snabb.

Sol-Hans var nu vid ropstenen. Han stannade, tvekade . . .

Bönen hann inte lämna mina läppar, men den satt i mitt hjärta.

Ramlade himlen, föllo stjärnorna ned, blef jorden till spillror och flammande eld!

Nordanfrån. 2Så kändes det för mig, herre. Han vek af till vänster.

Nu ropade jag.

»Hans, Sol-Hans, hjälp, hjälp, gubben dör! Hans — Hans, hjälp!»

Aldrig har ett människobröst utstött mera förtviflade rop, men den vida myrvinden slet sönder ljudet i smulor. Ångestsvetten i min panna var nu kall dödssvett, men ändå tvingade jag mig att knäböja för att genom stillhet ge ljudet större styrka.

Då såg jag att myrn .andades. Må Gud hjälpa honom, den andades, andades efter rof!

Jag satte händerna för mun och ropade vildt, knappt mänskligt längre:

»Hans, Sol-Hans, vänd om! Gubben dör!»

Han hörde mig inte, och myrn andades allt häftigare, de klara vattenögonen glindrade allt snålare, och det röda djupnade allt mer och mer i blod.

Jag kastade bort ränseln, jag kastade bort rocken, jag slet upp skjortan — jag sprang inte längre — jag tog språng.

Redan kunde jag urskilja konvaljerna på hans ränsel, och den solljusa nacken. Jag såg honom, inte som bara en

form, utan jag såg honom.

Då ...Gud, Gud, hvarför tillstadde du det! Hvarför tillstadde du det!

Ropet jag hörde var inte starkt, intet fult, ångestfullt skränande. Det liknade mest en fiolsträng, som sprang.

Dödssvetten i min panna blef varm inför detta; hvar enda nerv spändes nu, när det gällde att rädda honom från det säkra.

»Rör dig inte, min gosse!» ropade jag. »Rör dig bara inte, gossen! Jag kommer strax.»

Han vände hufvudet emot mig och log, log, herre. Så flög något mjukt och grönt genom luften upp på ropstenen — det var hans plånbok, »minnet», han nyss visat mig.

Åh, den rörelsen, den rörelsen! Men det var nog hans gåfva att först tänka på andra, sist på sig själf.

Ropstenen gaf mig fast mark, och jag kämpade om honom, herre, kämpade med tjugo mäns styrka och med hundra mödrars kärlek.

Men hvad kunde människokrafter uträtta mot alla dessa tusende, sugande dödar!

Mörkret var djupt i hans öga först, för-tviflan bodde där, ungdomens hela skälfvande lifslängtan bodde där, dödsångesten bodde där. Men när han märkte att jag var för svag, tackade han mig, såg sig omkring med en vid blick, vände hufvudet mot solen, slöt ögonen, log och lade sig till ro mot den böljande gungflyn, s^tryggt, som om den varit den moder, hvars kärlek han så länge och så förgäfves längtat efter.

En hel minut flammade myrn med denna underbara människoblomma ... Så andades den jublande ut ...

* *

*

Ett helt dygn satt jag orörlig på stenen och stirrade lied i mossen, mera död än han, ty jag såg inte ens solen.

Olof, som kom, fast för sent, stannade hos mig några timmar, sedan gick han och skaffade hjälp. Till sist förde de mig därifrån med våld. I månader låg jag på min bädd — dödsramad till anden.

Prästen hade tagit reda på plånboken och skrifvit till föräldrarna, men först på sensommaren kommo de hit upp »för att se på platsen».

Modern, hon som bara kunnat ett helt: »att vara sexton år en gång», en tarflig kvinna, fast vacker, var insvept i en lång krusflorsslöja och grät hvardagstårar; men styffadern, en fet, ouppfostrad man, om man så vill, var full af hälg-dagsgråt.

Då kom viljan att stiga upp, herre. Jag fick håg att följa honom dit ut.

Hon fick inte komma med, fast hon bad, och vägen var säker nog nu på höstsidan.Nej, hon fick inte, hon fick inte! Styffadern talade och talade.

Han talade om hur älskad gossen varit, hur hela nationen i Uppsala skrifvit och beklagat dem — hur älskad han varit af alla, utom möjligen af en ...

Här afbröt han sig och hostade.

Han talade bara om gossen, hur härlig han varit, hur god mot syskonen, hur god mot alla och hur begåfvad. Alltid numro ett! Han talade och grät, grät och talade, men jag grät inte, jag, herre ... Moderssorgen är visst sådan ibland!

De hade med sig ett marmorkors, men det förolyckades under vägen dit ut. De skickade hit ett nytt, men det gick på samma vis med det.

Kors åt honom, Sol-Hans!

Det skulle bara ha tyngt honom.

Luta dig fram, herre; långt, långt fram! Ser du något hvitt glänsa långt därute på myrn bland det skimrande gulröda? Det är konvaljer, hans konvaljer! Jag har burit ut dem, tufva efter tufva, och de ha slagit rot, trots jordmånen, herre, slagit rot hos honom.

Var det för det hans unga sollif skulle tändas och släckas — för att konvaljerna skulle kunna gå till på myrn? Eller var det för att jag, den ensamme, skulle få känna en moders glädje och sorg? Eller var det för att dikningar skulle ändtligen företagas? Hvem vet, hvem vetnågot! Människorna lefva ibland till så förunderligt litet — och till så förunderligt mycket. Du kan läsa om händelsen i tidningar från det året.

Rubriken är: »Ohygglig död!»

Men *var* den ohygglig?

Fick han inte fylla sitt lifs program, »ett lif i sol, en död i sol!» Hur många människor är *detta* beskärdt!

Men — —! Om — bara — inte jag — sagt — det där — om genvägen!

Om jag bara inte sagt *det!*

Som ett strömmande solsken kom han emot mig där på gångstigen . . . som ett strömmande solsken!

Så ung — så — vacker — så . . .

Förlåt tårarna, herre. De ha varit trettio år på väg, jag har längtat efter dem så, men nu först ha de hunnit fram.

*

Thora.

Hon var en af de där höga, raka, mörka med ögon af eld och läppar af blod; ty vi ha äfven sådana här uppe, herre. Hon bar svart klädning med silfversöljor på i hvardagslag, gick käckt och såg rakt framför sig, som om vägen varit en tråd och den tråden varit hennes egen. Modern var af lillprästsläkt — mormodern af zigenarras. Stolta till döds hade de alla varit på Yxegården utom mot kärleken, ty för den hade de böjt sig som rör.

Thora var den sista af släkten, och man hoppades stort af henne, ty hon var sådan.

De andra af Yxefolket hade bildat hjonelag så godt som i barnaåren, men ännu när Thora var två och tjugu år hade hon hvarken gifvit kyss eller tagit fästegåfvor.

Nu ska' du förstå, herre, att just därför att hvad jag kommer att berätta så sällan händerhär uppe, så minns man det. Kapitel hos er bli lifshistorier hos oss.

Mannen hon faste håg till kom hit uppöfver för att tumma timmer. Fager och ljus var han, oskyldig i blicken som ett barn — och vek. Ja, det var nog det, som lockade henne — att få »beskydda».

Vek! Nej, utlärd i konsten att snärja kvinnor var han!

Hennes kärlek var som en flammande skogsbrand. Den förtärde allt utom rötterna.

Att hon bara fick lek och smek tillbaka, inte hjärterum och hjärtevärme, märkte hon inte. De älskade på det viset på Yxegården — de adlade — och Thora var en drottning i konsten.

Mot hösten reste han, stadsherrn, helt oför-modadt.

Thora väntade lugnt: »han kom nog igen.»

Veckor gingo, och lika strålande stolt och säker var hon ändå.

Aldrig sänkte hon honom med eflerfrågnin-gar eller tvifvel — hon bara väntade.

Men när veckorna blefvo månader, då kom det till sist som frost öfver henne. Frost i soluppgången, herre!

Det är då, den biter hårdast.

Så en dag försvann också hon.

När hon kom igen, hade hon med sig ettlitet barn, en gosse, »funnen i snön hos en döende tiggaremor».

Ja, rik nog var hon ju att våga hålla upp hufvudet äfven efter detta — och hon höll upp det som för två.

Men klok var hon också.

Hon ställde till gillen för de rika och be-gåfvade de fattiga — allt för att göra sig tåld i byn — tåld med barnet.

Nå ja, tåld blef hon, men inte mer.

Pigorna, som hon styrde med kedjebetsel, flyttade så fort de hunno — och grannhustrurna, gillesfolket, hviskade fula ord i smyg. Värst blef det med drängarna, som tyckte sig ha fått rättigheter.

Men hori redde sig. Myndigare husbonde än hon blef, fick man leta efter.

Men under vägen till myndigheten blef hon en annan. Sig lik på sätt och vis var hon ju, men man tänkte bara aldrig mera på att hoppas något stort af henne.

Hon hade som våldsamt stannat af i växten. Gossen var grann och mörk som hon, men i det mörka tittade stadsherrns blå blick fram.

Du må tro Thora var sträng mot honom, gossen, när någon hörde det; eljest låg hon på knä och tillbad — det blå i Thora tillhörde lifs-festmänniskorna ,de, som skapa det stora hatet af den stora kärleken — för storhetens skull.Men det är ett tungt kvinnoarbete att sno om passionens vändskifva. Hatet dröjde att visa sig, och öfver det blygdes Thora, blygdes till blods!

Så for hon hårdt fram med sin kärlek, herre, gaf den förakt till mat och hån till dryck. Då sköt den till sist ett nytt rotskott: agget. Ur agget växte vreden, och vredens blom blef ändt-ligen hatet, flammande, rödt och allt uppslukande som hennes kärlek varit.

Nu kunde hon se sig själf i ansiktet; hon var fri!

Fri? Frihet utan fred, ja!

Hon nästan jäktade lifvet både ur sig och folket med arbete; fester och sång självdogo, självva sömnen blef fredlös på gården. I fart, ständigt i fart ville matmodern vara, eljest skulle hon höra sången i sig för väl — skamsången, »att Thora på Yxegården låtit locka sig som ett skarn»!

Det behöfves att man är i fart för att kunna öfverrösta slikt!

Tror du, herre, det finns något så vilsegånget och armt som en kvinna, hvilken mist sin stora kärlek? Jag tror det inte.

Hon sänkte sig aldrig till efterforskningar : stadsherrn var blifven en lycklig dröm, som hon hatade.

En dag, ja, det var väl omkring elfva år, Thora då snott på det tunga arbetsrep, somhöll henne uppe i lifskampens sugande hvirfvel, stod hon på bron och såg pröfvande ut öfver sin fattiga rikedom — åkrar och ängar.

Högrest och blek, med mörknad hy och mörknad blick stod hon där.

Det enda ljusa i henne numera var leendet. Hon log ju mot gossen, herre!

Under en af grindstolpsrönnarna stod en vandrare och betraktade henne — en kroppens tempelskändare,smutsstänkt ända upp till axlarna, men som ännu hade skönhetsmärket kvar.

Han mindes och tänkte, han, mannen. Mindes kvinnor framför allt; en hel rad af kvinnor. Mindes dem bara som ett tåg af kroppar, inga själar, knappt några ansikten.

Det tåget hade varit både insats och tärningar i spelet med djäfvulen. Också hade han, mannen, förlorat allt — till och med sin usla bokstafsheder!

Då i nöden fick han tanke på henne här uppe, som älskat så »lustigt», bara för kärleks skull, som aldrig tviflat,

som bara var hans hustru! Undret öfver det hade hållit sig i minnet långt efter se'n han glömt henne själf, hållit sig kvar som ett skimmer!

Lifvet i lifvet var slut, men lefva ville han, och det skulle hon hjälpa honom till, hon, hvars gåfva var att bara ge! Burgen var hon ju med. Så hade han följt skimret, och nu var han här.Men han kände inte den där mörka, som stod där! Han mindes säkert, att den andra var ljus, mycket ljus. Nå, han fick väl höra!

Så strök han sin döpta kroghatt af hufvudet och tog kosa rakt mot bron.

Thora sjönk ihop som träffad af ett skott, och fargen blef dödhvit.

Mannen frågade, i redan sliten tiggareton, om »någon» kunde säga honom, ifall dottern på gården var hemma?

Hvar skulle Thora ta ord ifrån?

Men ett svar hade hon ändå färdigt.

Hon stack handen bakom sig och vred snabbt i lås dörren, som skilde gossen och den nykomne åt.

Sedan, när mannen upprepade frågan, kastade hon fram svarsorden som från en höjd:

»Nej, hon — Thora, var inte till gårds.»

»Var hon kanske bortrest?»

»Nej, hon — Thora — var inte bortrest.»

»Var hon kanske död?»

»Ja, hon — Thora — var död.»

»När dog hon då?»

Frågan kom slött som från en genom slag bedöfvad, och svaret stänkte ned i heta, långsamma droppar:

»Jo, hon — Thora — dog — i dag — för

— tolf — år — sedan.»

Mannen ryckte till.I dag för tolf år sedan! Då hade ju den rätta — den kärleksljusa--.

Thora alldeles sög in honom med ögonen.

»Du ljuger», sa' mannen till sist, famlande.

»Ån se'n? Jag tänker jag är godlik kunna göra hvilket jag vill inför en sådan som ni!»

Som hvinande piskrapp föllo nu orden:

»Det finns fattiglider där nere på gården. Gå dit, om ni vill. Pigan ska' få bära ned mat, om ni är hungrig; det ge vi åt alla strykare.»

Ett eländigt flarn var han, men inför detta flammade likväl kolen af hans förbrunna manlighet upp. Självfva drinkarerösten tog klang, när han skrek:

»Fattiglider åt mig! Strykare! Jag? Se på mig, du! Tror du kanske, att jag inte kännt igen dig, du — Thora!»

Han slukade första bokstafven af namnet och sedan som spottade ut resten öfver henne. Thora blef blossande röd, men stoltheten blekte snart fargen. Föga hade hon jagat ordet från gården, för att han skulle få bruka det.

Köras härifrån som en hund skulle han!

Hvarför skulle gossen just i detsamma trycka sitt nyfikna ansikte mot rutan? Ja, hvarför fyllas lifvets ådror med ständigt ny blod, herre?

Mannen darrade och gapskrattade på en gång. Fotterna med den tunga svikten nedöfver hade kännt fast mark under sig ändtligen.Så skrek lian:

»Jaså, du Thora, jag ska' i fattiglidret jag? Jag! Hallå, du gosse där! öppna, så ska' du få höra något... Din far ...»

Thoras blekhet blef ångesten, när hon som ett spjut slungade ut ordet:

»Tig!»

»Hallå, du gosse där!»

»Han vet ingenting!»

»Så mycket större skäl att han får veta något, då. öppna, du gosse där! Din far är...»

Thora, af snabbtänkt ras som hon var, såg, att mannen framför henne var ett dödsskadadt djur på väg till kulan. Skydd skaffa slika djur sig, hur dyrt det än blir. —

Så stack hon åter handen bakom ryggen — tvekade, vacklade, prässade läpparna hårdt samman, men så vred hon snabbt upp låset och sa' hest:

»Stig in!»

Ja, så gick det till, att han, Åkeson, vardt herre på Yxegården och Thora hustru till namnet, ty vid det villkoret höll hon fast.

Var det inte underligt, herre, att hon verkligen trodde, att gossen ingenting visste. Men det finns inga katoliker så troende som troende mödrar: de dyrka hvar och en sitt eget Kristusbarn. Kunde Thora tro, att någon skulle nännas smutsa ett Kristusbarn! — —Frågsam var han inte heller, gossen. Han tycktes lika bra tro på en gammal förlofning och återkomst från Amerika, som han förut tyckts tro på sin döda tiggaremor i snön.

Men i botten brände en djup tacksamhets-känsla mot fadern, som befriat honom från det fula namnet, han hört hviskas i alla hörn, där mörkret rådt.

Som ett egendomsmärke brände den känslan in sig: gossen blef faderns!

Så ofta han kunde, satte han sig bredvid »den nye»; modern måste däremot ropa honom, hon. Men Thora tog ingen varning. Hennes känsla var åter öfverflödets, hon fyllde i hvad som fattades.

Att gossen höll sig så mycket till mannen, tydde hon så, att han fann »stadsherrn» lustig och att lustigheten skulle hållas vid lif, drog hon själf försorg om.

Ja herre, nu kommer det en bit, som är ful, mycket ful, om du så vill, men de våder i människornas lifsväf, som väfvas af trasor, äro sällan vackra.

Thora väfde sin trasmattsvåd just då. Och så du!

Hundra sinnen — hundra hjärtan — det är man och kvinna. Om nu alla de hundra sinnena trampa på alla de hundra hjärtanen, så . .. Nej, herre, dömma kvinnor är inte lätt! Thorabehandlade mannen som en sophög, i hvilken hon mist det dyrbaraste hon ägde.

Gräfde, gjorde hon, sökte och kastade i dagern all uselhet hon fann, gjorde hon. Knappt med mat fick han, men rikligt med brännvin. Ja, så ful trasmattsbit väfde hon.

När det så hände, att han gjorde sig till djur och narr inför folket, log hon, grannröd i fargen och med skälfvande näsborrar.

Aldrig försvarade hon honom — aldrig kräfde hon aktning för honom.

Du förstår, att folket snart märkte hur matmodern ville ha det — och så blef det en riktig uppgift på Yxegården narra »stadsherrn» att visa sina konster.

När slikt hände, sa' gossen aldrig något, men hög farg på kinderna hade han, hårdt sammanknutna voro händerna, och ögonen höll han nedslagna.

Thora trodde fargen kom af skrattet, som han inte vågade släppa loss.

Själf talade hon idel onda ord om mannen med gossen.--

Hatets grannröda blomma hade knutit sin svarta frukt: hämd!

Och mannen?

Hvad duger en spån till, sedan den väl släppt trädet? Och mer märg än i en spån fanns inte i honom — nu, sedan han nått kulan.Fördrucken var han både till ande och kropp, så fördrucken, att han rent af tyckte om Thoras pikar och onda ord. Drinkarenerverna behöfde finkel, ser du!

Men agg mot henne kände han också — den en gång starkes agg mot den en gång svaga, som blifvit stark!

Så kom förändringen — som växt färdig med gossen, utan att någon sett det. Själfva den dag han läst på gången, drack Yxegårds-pojken sig så full, att han inte kunde gå. Dagen därpå förklarade han helt lugnt, »att det väl hädanefter inte var värdt att här på gården tala så mycket om supa, efter de nu voro två som söpo.» Det var ord för en mor att höra!

Thora stod skräckslagen.

Allt hade hon kommit ihåg att hata hos mannen — allt, utom detta, att gossen också var hans! Barnet var den vackra drömmens son!

Nu blef det en bedröfvelsens tid på Yxe-gården, herre. Där hos kärleksfolket hade det mest varit sed och bruk att kvinnorna regerat, men nu tog ett mannaregemente vid, och det ett som lämnat sägner efter sig i bygden.

Thoras hjärta blef nu i sin tur behandladt som en sophög!

Allt ondt hon sagt åt mannen — all smuts hon kastat och låtit andra kasta — fick hon nu tillbaka af sonen.

Nordanfrån, 3Han glömde inte något — lion fick både kapital och ränta.

Mannen alldeles som lefde upp i den tiden. Att ge ovett var en ändå mycket mer rafflande finkel än att ta’ ovett. Supa ensam hade varit en svaghet, supa två blef en styrka — och de nyttjade sin styrka.

Det var en syn att se henne, Thora, kämpa mellan de där två, ty kämpade till blods gjorde hon, sedan den första skräcken väl lagt sig.

Gossen var hennes heliga banér, om honom kämpade hon som en korsfarare! Hon tiggde, bad, befallde, hon blottade sin skälfvande modersömhet för sonen. Ja, herre, hon gaf honom sin kärlekssaga och domsrätt öfver den . . .

När intet hjälpte, lät hon rulla brännvins-ankaret i sjön, och låste in deras kläder för att hindra bygång.

Men han hade många laster att lära bort, han, stadsherrn: röka cigarr, spela kort och idka nattvak.

Och sonen lärde — lätt — och allt!

Ibland kom det öfver Thora att vilja ta’ mannen i sin hand, smula sönder honom som ett torrt löf och blåsa bort honom från gården! I stället talade hon resonligt med honom, som hon trodde; hårdt tal var det, och till ingen nytta blef det. Högfärden hade gripit honom: han var åter en man och herreman, ser du!Gossen skulle inte fostras till en bondlurk!

En dag — då Thora af tvångsskäl hölls på ägorna — satte de hästen för kärran — far och son — och foro till sta’n — sju mil — sydöfver.

När de kommo igen, såg Thora genast, att gossen hade fått sitt fullständiga smutsdop.

Kan en mor lida sådant!

I fullheten af sin ångest sprang hon nu till prästen. Men hvad kan prästord uträtta för dylikt? Och själaord hade han inga, den själa-söijaren. Men ett visste han — att pängar var makt — och hvad han visste, det lärde han henne.

Hittills hade Thora hållit sig alldeles för god att räkna efter hvad stadsherrn gaf ut af mynt.

— Hon till och med tyckte om, att han var slösaktig. — Då som betalade hon sin elakhets-rätt — förstår du.

Nu, för gossens skull, lät hon pänningskri-net bli tomt, på försök, men skämdes för handlingen som för stöld.

Vet du hvad de nu gjorde — de två?

Jo, de smögo ut i natten, fångade in en häst från betet, sålde hästen i kyrkbyn och kommo hem dödfulla med skjuts.

Blek, som om hon låtit sitt lif medan de varit borta, tog Thora emot dem på förstugu-bron. Men den andliga färgen höll hon och frågade, »om de fått hvad de tillsammans räknat på för kampen»?Den natten skrattade stadsherrn sig till sömns. Han böqade få roligt på Yxegården nu.

Tror du man kan känna hat inför dylikt! Men Thora hade inte tid att hata nu; olyckan stod för tätt öfver henne och öfver gossen.

Sannt var, att han inte föreslog någon uselhet ännu, gossen, men han följde hur långt det än bar. Det var Thoras fel, allt var hennes fel!

Stadsfläkten, mannen skapat omkring sig, gaf lif åt honom, men död åt dem!

Så räknade hon ut, att hon varit för sträng. Gossen var ju i ungdomsyran: han behöfde lek och glädje, dans och fröjd!

Så fick den gamla logen åter röd färg på kinderna — och åter ljöd dans och lek därinne.

Det var ståtliga, gammaldags gillen hon ställde till, Thoramor, och själf var hon ståtlig och så glad som bara den är, som har en stor sorg att roa. Jag var där och »berättade».

Mannen, helherrn, gapskrattade, och sonen, halfherrn, sof den ovane rucklarens döda sömn med hufvudet lutadt mot logväggen.

Så gick det! Nu kämpade hon på knä, herre.

Förut hade hon alltid tänkt sig det som lifvets tyngsta sorg, när sonen skulle välja flicka till gifte. Men nu! — — En ung — en ny —! Kärlek var annat än hon, en gammal mor! Så tog hon en fager släktinge till sig — »som hjälp».Flickan måste hufvudstupa bort, herre. Mannen hade kommit ihåg den förnämsta af sina stadskonster!

Då vaknade åter hatet i Thora, nu som en flammande mordbrand! Det var nog då, hon böljade att tänka de svarta tankarna, som gjorde håret hvitt!

Men ve den på gården, som numera vågade le — eller hviska ett klandrande ord ens i smyg. Allt sedan kulan gick igenom två, hade hon varit sådan. Både stum, blind och döf — och kräfde orubbligt detsamma af folket.

Inte tycktes hon heller se hur död sonen var vid arbetet, hur oduglig och gäspande lat, mannen. Hon bara spände i sjudubbelt själf.

Att kunna hålla gården i arbetsfart den tiden, var nog det styfvaste karlarbete någon kvinna utfört. Men hon utförde det.

Allt stoltare blef hon med.

Så hände den sägen, att herrskapsmannen på Yxegården sålde husets ena nyburna ko för brännvin.

Stolt blod sjuder inte lätt upp, men det färgar starkt.

Hela den dagen gick Thora omkring med rödskyad panna och en vredes-storm i sig.

Till sist gick den loss öfver sonen.

Yxefolkets kreatur ledda ur båsen som fattiglappens för gäld! Den skammen borde väl dååtminstone son på gården känna! Hon talade sådana ljungande allvarsord, att hela huset tycktes flamma.

Teg gjorde han som alltid, när han inte kunde försvara fadern, men dagen därpå sålde han deras andra nyburna ko — också för brännvin.

Då var det som Thora sprang till prästen och ropade, så det klang öfver byn:

»Du måste hjälpa, präst, du måste!»

Ja, så kom den prästen till Yxegården för att »förmana» och frälsa.

Höfligt blef han emottagen och höfligt blef han bemött: mannen kunde slikt, när han ville.

Thora sög in hvaije ord prästen sa'. Här skulle nog hjälpen finnas!

Jo, sonen lofvade ju att gå i kyrkan någon gång — mannen med — »när han blef tillräckligt stark»!

Gå i kyrkan! Du präst, du präst! Du sof nog godt den natten, du, och trodde dig ha gjort en Gudi behaglig gärning!

Ett par dagar senare föll blixten, fast vår Herre styrde viggen.

Sent mot kvällningen kom Thora genom hagen hemöfver — från en sjuk; ty hur uselt hon än hade det själf, glömde hon aldrig de sjuka och elända. Det var hennes gåfva.

Hon kände som om fotterna rifvit upp fårori marken. Men så hade de också en tung börda att bära: henne.

Allting var så tungt och så styggt i kväll.

Ett — det styggaste af allt — såg hon jämt framför sig: gossens vackra ansikte med stads-herrns fula lastmärke uti.

Han var född till sundhet — hennes gosse — inte till slikt otäckt!

Hon kunde inte bära det, hon kunde inte!

De svarta tankarna, som gjorde håret hvitt, flaxade omkring henne som sjungande fåglar. Hela veckan hade hon hört dem.--

Innan prästen kommit, hade hon trott så säkert på hvad han sa', men nu...

Hvarken mari eller son hade låtsat om hennes tilltag att kalla hjälp till gården.

Hade prästens ord trängt in till dem?

Åh, inte dref munväder någon kvarn!

Hu, så styggt allt var i kväll.--

Kunde då inte hon, Thora på Yxegården, hitta på något annat än deita stygg-stygga?

Nej, hon kunde inte. Hon hade ju försökt allt. Hon var mald till döds mellan de där två som ett sädeskorn mellan tvänne stenar.

Det var ju så lätt gjordt — sjöngo fåglarna!

»Det hvita» hade hon ju.

Och då vore gossen räddad!

År det att vara räddad — att ha en mör-derska till...Hu, så styggt, så styggt allt var i kväll och så kallt. Aldrig förr hade hon kännt så bitter vind. Lida, lida! Hvarför skulle hon lida så?

Var det då en sådan synd, hennes enda, den att ha älskat vilse man? Nej, det var ingen synd att tro! Hon var utan skuld, alldeles utan skuld!

Länge satt hon på en stubbe i värkande tankar och i ofrid. Men när hon så steg upp till sist, flögo de svarta tankarna, som gjorde håret hvitt, inte längre omkring henne. Hon hade burat dem, herre, för gossens skull! Det

var bättre, att hon syndade, än att han skulle bli slik som fadern!

Då, just när hon väl slagit af med sig själf, kom det för henne i frigörande tydlighet, att prästens ord måste ha gjort verkan.

Hon var dock inte född till sådant, hon — Thora — inte alls född till sådant!

Hemmet drog henne med ens, så hon nästan sprang.

Luften var blåmjuk med glanshvita skybäddar, som bådade månsken.

Thora kände nu, att luften var mild — hon kände det, herre! Och just då hade de räknat ut en sådan elakhet att ta emot henne med.

Föga kan du stadsbo förstå, hur djupt en sådan art af skymf kan träffa en stram bondhustru. Från ljus och brasa i storstugan föllglans ut på vägen. Kring flatbordet sutto husets folk och två inbjudna hästskojare, redan half-fulla af stadsdrycken, varm punsch, som rök i bålen. Ur snuggorna tärdes rök, och pigorna fnittrade och blossade så godt som i karlarnas knä.

Husbonden hade ställt till supgille för husets folk och för inbjudna, medan matmodern var borta, och för porten var nattrigeln nere!

Det var svaret på prästeorden!

Allt, herre, glömde hon, Thora, inför detta.

Som för att rena ögat såg hon mot vattnet, som just då hvitmättades af de första månstrålarna. Så knackade hon kraftigt på fönstret.

Ingen hörde. .

Nu ropade hon i myndig husbondeton:

»Öppna!»

Ingen öppnade.

Var det så, att de ville höra ljud — så nog skulle de få det!

En skofvel blef klubba: dörren skakades af tunga, jämna slag. Till sist kastades porten upp och två män, rödlysta af eldströmmen från spisen, syntes på brokvisten, som af månljuset förvändes till ett darrande tempel af skinande silfver. Bakom, inne i rummet, tittade de rödmosiga gästerna, snåla efter ondt, nyfiket fram.

Thora själf var nästan hopsmält med dunklet.

»Undan, ni två, för mig!»Thora satte foten på brosteget, men mannen spärrade väg.

Ett hade hon hittills inte fått tillbaka, de hvinande piskslagen, gifna just här uppifrån bron, men nu kommo de i breda, hudflängande rapp:

»Gå din väg! — Inga strykare hit in! Jag tänker jag är godlik kunna göra hvilket jag vill med en sådan som dig ... Finns fattiglider där nere — gå dit, om du vill... Pigan ska’ få bära ner mat, om du är hungrig. Ha, ha, ha!»

Tyst blef det, så tyst att fors-sången, eljest kväfd af afståndet, hördes som ett mummel.

Månskenet mjuknade i en vid ring kring Thoras svarta, ensamma figur.

Hvad skall nu ske?

Men ingenting skedde.

Matmodern vände bara ansiktet, hvitt, som om månskenet stannat i blodet, mot sonen och sa’:

»Hvad säger da om slikt?»

Rösten var tjock; gjorde intryck vara fast-nitad med ett knifhugg.

Då...! Han rådde ju inte för det — stackars förledda pojke, nej, han rådde inte för det, men styggt lät det hånande, elaka pojkskrattet, som från eldfläcken rullade ut öfver modern där i månskenet.

Faderns hånrop gaf än mera klang åt ljudet.

Så dog plötsligt eldfläcken på bron ut; ri-geln föll skramlande ned — gillet kunde fortsättas.

Tänk dig, herre, dörren igenslagen om det skrattet. Så kände hon det, som om allt hon ägde brann inne där i det eldljusa huset — allt, till och med de svarta tankarna, som gjorde håret hvitt!

Han var visst värd han att...

Sakta, som halft förlamad, släpade Thora sig i mångatan, dit hon blifvit visad. Huggen till döds var hon, huggen af egen son. Hon kände så säkert, att hon var huggen, att hon for med handen öfver klädningen för att söka blod. Innan den gamla Thora följde denna Thora in i fattiglidret, knöt hon ned ett klädstreck i bryggstugan. Hvarför visste hon inte riktigt; hon bara kände, att det var godt ha med sig dit in i mörkret!

Höstkylan låg på lur i det lilla gästrummet, men Thora kände ändå som glödhet luft omkring sig. Frosten i henne var till botten!

Ser du hvad jag gör, herre? Jag tar af mig mössan, och det kan du också gärna göra. Det är inte för något litet, du, utan för Gud Fader själf och hans utvägar med oss, kryp! Det är allt något att ta af sig mössan för, det!

Där, hopkrupen på barmhärtighetsbädden, som hon själf skapat, fastfrusen i vreden, skymfad, ensam, utan all annan tanke än att kunnadö »för att än en gång få glädja de där två», där steg sanningen ned till henne till sist. Varligt kom den, försiktigt, sakta, en helt liten låga, som värmde — och hon frös!

Tankarna flockade sig tätt intill det lilla ljuset. Hon ville tina dem, innan ...

Så vred hjärtats dörr helt sakta upp sig af värmen, och då fick hon se en förunderlig syn, herre. Idel förbränd mark med en enda blomma på. Och sanningen lyste i allt vidare och högre låga; lyste till lifs samvetsångesten och lånade henne den bildades skärande tankeskärpa.

Gud, Gud, hvilka vägar hade hon gått! Mot hvem hade gossen sökt beskydda fadern, mot hvem? Hur många goda ord hade hon brukat

— och hur många goda tankar! Allt hade hon bjudit till med, ja allt, utom att hjälpa gossen att älska fadern — och just det var hvad han tärts efter. Det knakade till i henne.--

Repet lät hon falla. Också det tyngde som bly nu. Och självrättfärdigheten och de burade tankarna och orättvisorna? Och så, kunde han, stadsherrn, förstå, att hennes kärlek var så till lifs! Gud hjälpe henne! Gud hjälpe henne! Gossens värsta fiende hade varit hon! Sanningen lyste nu i sitt klara odödlighetssken. Skälfvande som i dödskamp försökte Thora att resa sig upp, men hon kom inte längre än på sina knän — på dem stannade hon, böjd inför lifvets äkta sorg.Morgonen därpå låg det tyngd och ohåg öfver Yxegården. Arbetet fick hvila, folket väntade sig underliga ting. I stolpsängen dåsade påklädd mannen, gråpussig och ful i den hvita morgongryningen, som lik en likbindel knöt sig kring de disiga bärgstopparna. Vid det röda slagbordet satt sonen med hufvudet tungt lagdt mot armarna.

Han hade ångrat sig nykter, gossen. Allt som kunde skaffa fadern respekt på gården var han villig till, — men det här var för mycket

— alldeles för mycket. Man kastade inte Thora på Yxegården i fattiglidret — man gjorde det inte. Hon skulle bli till en visa, hans mor, och det led han inte!

Om det bara inte vore så otäckt tyst därnere! Dagningens hvita likbindel vidgades och tog sakta lifvets skärröda ton. Men lidret för-blef stängdt. Då kom den skrämda gråten till gossen. Han grät trögt, ovandt, långsamt, men ändå utan tröst som ett helt litet barn, som mist sin mor.

Han hade så tidigt och så våldsamt slitit sig loss från barnakänslan, att den alldeles öfver-tog honom inför detta — att det var så otäckt tyst därnere!

Med ens grep han fadern våldsamt i armen och ropade:»Hör ni då inte, far, hur otäckt tyst det är därnere?»

Men fadern hörde intet — han sof.

En af pigorna började torrsnyfta, och drängarna mumlade redan något om länsman...

Då, just när solen knöt sin guldkant kring likbindelns förtunnade väfnad, öppnades lidret, och Thora trädde ut. Hon gick som om jorden varit sönderskakad under henne, men vreden hade hon inte med sig, det sågo de alla. Hon gaf order som vanligt, arbetade själf som vanligt — tycktes ha glömt gille och allt.

Men två konstiga saker gjorde hon ändå. Hon log gossens ljusa leende och kysste hans våta kinder, så folk såg det.

Den »skammen» talade man längre om i bygden än om den andra. Fulla äkta mäns tilltag dömmas mildt hos bönder. Så kom det åter en ny tid på Yxegården, herre: lugnets.

Matmodern bannade inte längre och öfver-kräfde inte längre — och för mannen fordrade hon plats.

Underligt var kanske, att hon aldrig tilltalade honom annat än i sammanhang med sonen.

Kanske var det enda sättet att kunna orka hålla de löften hon gifvit sig själf därinne på bädden i fattiglidret?

Stegen uppöfver har många sorters pinnar, herre, men alla svikta de. Hennes sviktade nog mest.Många dagar höll hon sig instängd i gästrummet — som lidret nu kallades — i kamp, men hon var en stark brottare.

Ju fogsammare Thora blef, ju mer släppte sonen efter. Han var lik en svag simmare, som fått en tung drunknad i land.

Stadsherrns etikett, »lastmärket», föll bort, styrkan kom, färgen och självkänslan kommo. Han blef en äkta Yxegårdare — utom i ett: han ville inte ta' hustru!

Den skymf han låtit modern undergå, glömde han aldrig, ty den hade träffat honom själf. Till en »upprättelse» hade han lofvat sig själf, att Thora aldrig skulle behöfva dela makt med någon, och det löftet höll han.

Trefnaden kom till Yxegården — men den som inte trifdes, det var mannen.

Supa ensam var inte roligt, ha en foglig hustru var inte roligt. Ingenting var roligt. Han saknade finkeln. Så en dag föll han ihop som en utbränd kolmila.

Ett helt år skötte Thora honom, öm mot honom som hustru blef hon ju aldrig, men godhet utan ömhet gaf hon honom, och den känslan är en af de dyrbara, herre.

Sonen hjälpte henne hvad han kunde med vården, och här invid sjuksängen lärde han sig" förstå. Så böt tacksamhetsmärket i honom om ägare — han blef moderns!Åndtligen en dag hängde hvita lakan för fönstren. En vecka senare lämnade stadsherrn Yxegården för alltid.

Vid den hedersamma begrafningen iakttogs allt gammalt — utom ett: hustrun följde inte med till grafven.

När liktåget som en rökfåra ringlade sig in bland träden och försvann, stod Thora ensam på bron. Tankarna kommo snabba i den stunden, och de rullade upp snabba taflor.

Nu var hon ju gammal; håret var en åldrings, och ändå sjöd det af ungdomseld i henne.

Hon ville ett — bara ett — men det ville hon! Hon ville skrika i jubel och befrielse — skrika så ropet skulle tränga in i skogen, blanda sig med rökfåran, smyga sig in i kistan och följa honom till grafven — och stanna hos honom till evig tid!

Det ville hon!

Men så böjde hon djupt hufvudet och gick långsamt in i fattiglidret, hvars dörr hon noga låste igen.

* *

*

Säg inte, herre, att hvad jag nu berättat, inte är någon »händelse». Jag säger dig, jag, att det är en af de största händelser jag träffat på i lifvet.Vill du höra Thora vittna om den själf, kan du få. Thora lefver än i dag, lika sträng i krafven — men sträng bara mot sig själf.

Gossen har hon ännu inte lyckats drifva till gifte.

*

En bastard. Har du någonsin, herre, mött en människa med en så seg känslotråd i hjärtat, att den inte kan slitas af, utan fortlefver genom lif till lif?

Jag har träffat på en sådan människa. Ragna hette hon; ett fjällblomster med snö kring roten och krona mognad i tropikglöd.

När hon såg på gossarna i byn, ryckte de till som träffade af ett piskrapp, ja äfven hos den trögaste sjöd bloden varm upp till kinden . . . Men blicken i henne var förr vaken än hon var vaken själf.

Skratt och skämt, ibland prat och »historier», var det enda hon hade att ge. Hennes fönster var och förblef stängdt, gossarna fingo på lördagskvällen samlas i sluten grupp framför det och tigga att få slippa in, bäst de ville.Le inte fult och tänk inte på stadsvis, herre, ty du förstår inte!

Att släppa in sin käraste i den fagra sommarnatten, att låta ungdomsblodet koka, utan att låta det koka öfver, det är ett starkt bruk för starka människor och passar oss.

Vi tycka om att »rå», ser du, om också bara på oss själfva.

Och i smyg sker inte emottagningen. Åh nej. Det är mödrarna själfva, som bädda den hvita förlofningssängen, fast de hårdt stoppa ned fallen. Den får inte röras förr än prästen sagt amen, och djup skam drabbar den man, som ...

Ja, vi män vilja inte ens umgås med honom!

Vackert är det emellertid se flickan sitta där inramad i fönsterpost och aftonsol, medan gossarna nedanför brottas och leka för att vinna hennes gunst, och den mörka skogen håller vakt.

Hon är en drottning då, flickan, en drottning, som gör sitt val, inte en vasall, som tages med våld. Så vilja vi betrakta våra kvinnor!

Ragnas mormor hade varit en »egen»; full af sagor och sägner och boklust. Allt det där hade gått i arf till Ragna, fast hon berättade på ett annat sätt än mormodern. Mormodern såg hvad hon berättade, Ragna däremot kände. Också var det inte lätt få henne att glänta på hjärtedörren! Som stänk kommo historierna!Ja, hon var nog en äkta, hon, klockarens Ragna — en diktareflicka — en af de få.

Du skulle ha sett hur hon läste se’n, herre! Först slukade hon andlöst hela boken, så bläddrade hon tillbaka till början och sög långsamt på hvarje ord, som om de varit blommor och hon ett bi. Läshungern är allt en underlig hunger, den mättas aldrig!

Och så hon kunde fråga!

Inte alltid om det som var mesta vikt uppå, men alltid om det som var mesta sång uti.

På den tiden hände det allt, att Stig-skol-mästare vaktade korna, medan Ragna låg fram-stupa under ett träd och i smyg slukade Don Quijote — och diktade om honom sedan.

Du ska inte tro, herre, att jag drömt henne färdig: nej hon var sådan.

Hon arbetade som andra flickor, uträttade opåmind allt hon borde i hemmet. Men det låg alltid någonting af dröm öfver henne, någonting oväckt. Kanske tyckte jag ändå mest om det, att hon var så lättskrämd. Man ville jämt

beskydda henne . . . trots allt hennes ungdomsfriska mod.

Modern, en sjuklig kvinna, började redan spå, att Ragna skulle bli gammalstinta — den värsta skam hon kunde tänka sig i lifvet — så många friare visades från gården.

Men Ragna skrattade bara och sa', att inte rådde hon för, »att det alltid fattades något».Jag förstod, herre.

De bullrade för mycket, hvardagsgossarna, de voro för grofva i orden, för hårdhändta i dansen, för klumpiga i talet. . . Och jag? Jag! Åh, jag var bara gamla Stig-skolmästare, jag, »en som hade böcker!»

Så ändtligen . . . Att tänka sig att trettio år glidit ned i djupet sedan dess . . .

Det var på ett gille de möttes.

Han hette Erik, var finsnickare och hemkommen från Amerika för att lyfta ett litet arf. Strax efter skiftet skulle han resa tillbaka till det nya landet igen.

Men jag visste, att han aldrig skulle resa tillbaka, och så blef det.

Ragna tog inte sina ögon från honom, allt från det ögonblicket han trädde in i rummet. Ung var han, lång och litet framåtböjd. Håret var brunt och vågigt, pannan ovanligt hvit, näsan lång och munnen skuren nedåt i en vacker båge.

Hufvudet höll han lätt lutadt mot höger, som om han lyssnat till något ... Ja, du hör, herre, att jag minns allt efter trettio år!

Märkligast var ändå kanske blicken, när han någonsin fullt slog upp den, hvilket hände sällan. Den var blå och klar, med en sorg på djupet.

Det var Ragna som smög sin hand i hans till dans, och hon släppte aldrig handen mer!Det var inte bara kärlek, det var tillbedjan, extas! Hon vaktade honom, inandades honom!

De förbigångna friarna släppte ut stygga rykten, att det nu var hennes tur få stå utanför fönstret och tigga utan att få slippa in . . .

Lögn, herre, lögn, säger jag!

Hennes kärlek var kysk och ren som hon själf, om den också hade blod på tand. Hur skulle den eljest ha varit äkta!

Jag kom att på en tid inte vistas åt den sidan af socknen, där Ragna bodde.

Vi ha stora afstånd häruppe, ser du herre ...

Honom hade jag heller inte sett sedan gillet.

Så en kväll kom han, följande skogsvägen, hem till mig — kom ensam.

Jag var inte stort hågad för tal just då, men hvem kan stänga porten för en gäst, och dessutom banade det fina och litet blyga i honom väg, och så . . . Åh ja, jag var väl nyfiken, tänker jag . . . Man kan se ibland, herre!

Inom en sekund hade jag sett honom tvärs igenom till både kropp och själ.

Stark var han inte, knappast härdig. Stor-talig var han inte, inte glad, inte käck, men det det låg någonting af musik öfver honom, som drog.

Han ställde sig vid fönstret midt i solskenet och snodde hatten så att den såg ut som ett hjul i gång.Jag såg att han hade något på hjärtat, något viktigt, men jag hjälpte honom inte, herre. Nej, herre, jag hjälpte honom inte!

»Det — det — är — om Ragna —» kom det till sist ur solskenet.

»Såå», svarade jag kort.

»Jag tänkte — att — Stig — som är en sådan vän ...»

Nu sköt blodet upp i pannan på honom. När det bländhvita försvann, såg han manlig ut.

Det retade mig, och så teg jag.

Han såg bedjande på mig.

Då såg jag, att den sorgsna historien i blicken låg orubbad kvar. Orubbad kvar, när Ragna ... !

Det retade mig till en än mer utmanande tystnad.

Han hostade lätt bakom handen.

Jag teg hårdnackadt.

Det är nog så, att man brygger ångern, medan man är ung och dricker ur drycken, när man blir gammal.

Jag har många gånger ångrat, att jag inte hjälpte honom då. Men mannen i mig var stark, herre . . . och kanske också sorgen.

Så försökte han en omväg.

»Säg, Stig-skolmästare, hvad ska' man göra, när man inte vet hvad som är rätt?»

Skolmästaren blef tillfrågad, och skolmästaren svarade kargt:»Bedja.»

Ack, Gud, förlåte mig hädelsen af ditt namn den gången!

Erik stod tyst länge.

»Åh nej» kom det till sist långsamt ur solskenet. »Jag tänker nog att man måste hjälpa sig själf för att bli hulpen alls.»

»Ja, är man duktig, så!*

Nu tego vi båda än längre.

Så steg Erik fram från fönstret, höll ut sin hand och sa' på sitt blyga, litet trötta vis:

»Ja, jag får väl så mycket tacka för mig, då.»

Han tänkte gå!

Då ändtligen skämdes mannen i mig, herre.

Han var inte svår att blidka, och så kom förtroendet, när vi sutto i löfsalen och sögo pipan.

»Det är så — ser Stig, att jag har en flicka i Amerika.»

Jag ville inte jubla, herre. Jag satte hälen på djäfvulens hufvud, men han satte upp det ändå.

»Vi ska' gifta oss — när jag kommer igen.

— Om jag kommer igen ...»

Nu sköt rodnaden upp mot pannan igen.

»Hon var mycket god emot mig en gång, när jag befann mig inte bara i kroppsnöd, men . .^ Jag menar — hon kan lefva utan mig, hon.»

Med ens förstod jag finheten och ömtåligheten af hans kamp.Han hade lärt förstå, att Ragna skulle dö, om han lämnade henne och att hon skulle så göra, visste också jag, och det så säkert, som om Guds änglar stigit ned och sagt mig det. Och ändå . . . Om han for . . .

Vissa blommor kunna bara lefva i en viss jordmån. Erik var Ragnas jordmån . . . hon skulle aldrig slå rot hos någon annan . . . Och ändå . . . Om han for . . . kanske att . . .

»Beror väl också på, hvem af dem Erik älskar mest», sade jag till sist . . . som jag trodde för att säga något . . .

men jag var nog nyfiken igen!

Erik ryckte till, och historien i blicken skälfde, som om någon kastat en sten i dess djup.

»Åh», sade han slutligen, »sådant har jag nog inte att ge — mer. — Nu har jag tänkt — om Stig — som är — en sådan vän — skulle vilja — säga Ragna . . .? Jag kan inte trampa ...»

Han kunde inte trampa . . .!

Så grofkänsliga äro vi människor, äfven de finkänsligaste af oss!

Men jag kände mig behöfva göra bot, och så lofvade jag att tala med Ragna. Erik såg lättad ut; dessa två kvinnor skälfde nog i hans samvete som darrande pilar! Sedan talade vi om litet af hvarje. Långt hade ju inte Erik hunnit på sin lifsstig ännu, men hvarje bit mark han satt fotterna på hade lian undersökt.Han hade synbarligen inte bara nöjt sig med att fatta andras tankar utan också ifrigt bemödat sig att fatta sina egna tankar om hvad han lärt eller hört.

Detta gaf en slags försynt värdighet åt hvad han sa' — och en viss eganderättens makt åt det lilla han visste. Han hörde till de där trofasta byggarne, som inte foga in en sten, utan att vara säker på alla dess egenskaper.

Och så var det någonting så vackert öfver honom, herre — så ovanligt vackert.

Dagen därpå sökte jag komma Ragna till tals.

Jag hade tänkt allt så noga igenom — det var ju min skyldighet upplysa henne — min plikt — ja, min rättighet.

Och ändå . . .

När hon kom emot mig så strålande i sin nyutslagna kärleksfagring, så full af Erik och Erik och bara af Erik . . .

Hade du kunnat säga henne det, herre? Jag kunde inte utan flydde.

På hösten stod bröllopet, men jag var hindrad att komma med — jag var sjuk — länge sjuk.

Jag fick särskild hälsning från Erik, »att papperen från Amerika kommit».

Först tre år senare blef jag frisk nog att orka resa dit.

Det var som en gåfva att känna sig längta —. Också skyndade jag att genast snöra ränseln.Öfver gården låg någonting nytt — någonting ljust och lätt, som inte funnits där förr.

Klockaren hade gift sig till hemmanet, som Ragna nu ärft efter modern.

»De elaka» sa', att Erik dröjt att bestämma sig till dess Ragna fått gården.

Åh nej, det var nog bara ett som bestämt honom — det att han inte kunde »trampa».

Folket såg nöj dt ut, hunden var fet och hästarna hade tomteflätor i manarna. Allt var omvårdadt.

Köket i storstugan var ommåladt i ljusblått

— en främmande färg här uppe hos oss.

I det ljusblå stodo Ragnas röda trämöbler som tunga bloddroppar.

Blod och luft — var inte det en bild af deras kärlek!

Erik finsnickrade vid fönstret, när jag kom.

Han såg nöjd och glad ut, men knappt starkare, och djupast inne i blicken låg historien orubbad kvar.

Ragna hade »lagt ut», och blicken hade fått lenhet i sig. Hon klirrade med fotterna på ett nytt beskäftigt vis, som om hon jämt hade brådt med att pyssla om någon, och under hakan hade två små kärleksgropar bildat sig.

Hon hade fått jord på vingarna!

Roligt var ju känna sig tycka om att bli välkomnad, fast. . .Nå, svallvågor betyda ingenting; deras natur är att dö,

när de vidröra land!

Ragna bullade upp till kalas och berättade

— vi hade ju inte träffats på slik lång tid — och brefven? Ja, det hade inte varit mycket bevändt med dem.

Detta var också nytt i henne, att prata så mycket om sådant smått. Erik flickade då och då in fakta på sitt lugna sätt.

»Och så du, Stig-skolmästare», sade Ragna, till sist, »ha vi haft två små flickor, du —, och mist dem — nästan strax.»

Jag klappade sakta hennes hand.

»Åh ja, visst», svarade hon snabbt, »visst sörjde jag, men som man sörjer, när man har allt man älskar på jorden kvar.»

Då stack det till i hjärtat på mig, herre, men för hennes skull. Hur skulle det gå, om hon miste honom? Vår Herre tillstädjer ju inte afgudar.

På kvällen sutto vi på förstugukvisten och drogo in svalkan från bärgen.

Så hördes alldeles bredvid oss lärkans klara, fina, ihärdiga sång.

Lärksång i augusti, mot kvällen till!

Gammal skogsvandrare, som jag är, vände jag ändå på hufvudet efter ljudet.

Så förbyttes lärkans jubel till koltrastens djupa klunkande, då han »stämmer», så kombofinkens korta melodi, så domherrens artiga »bjuda upp» och så till sist den gula burskri-karens halsbrytande drillar.

Det var Erik, som med hufvudet lutadt mot väggen och läpparna obetydligt spetsade hviss-lade hela konserten.

Ragnas ögon strålade som stolta stjärnor, när hon såg på mig: Hon hade rätt vara stolt, musiken var i sanning i honom!

»Du sjunger väl med?» frågade jag till sist, sedan vi pratat litet om hur han kommit att lära sig konsten på verkstaden i Amerika, där ingen förstod honom, och hågen låg till hemmet.

Hvarför skall människans själ vara så glupsk, herre? Har den nyss njutit af sommarrikedom

— så frågar den genast efter vintersnö. Aldrig är den nöjd.

Det föll inte mörker öfver Eriks ansikte vid min fråga, men någonting, som var doldt i mörkret.

»Åh ja, jag sjunger väl också», kom svaret till sist som motsträfvigt. »Jag menar jag har sjungit.»

»Aldrig för mig!» sa’ Ragna med förebrående undran i ögonen.

Erik log svagt.

»Hvissla kan väl vara nog», sade han och böljade tälja bordskanten rak med sin pännknif.

Ord säga allt mycket ibland, du herre, menRagna sa’ de orden ingenting. Hon började bedja Erik sjunga, bad så där tyckmycket näpet och inställsamt som kvinnor, hvilka tro sig mycket älskade, bruka bedja.

Till sist blef det som hon ville — naturligtvis.

Det var bara några rader — någonting tarf-ligt han sjöng — en liten enkel engelsk visa.

Många stora människoröster har jag ju inte varit i tillfälle att få höra, men skogens tusendetals sångare ha skärpt mitt öra för välljud.

Eriks röst var välljudet självt. Aldrig får jag höra dess make! Klar, mjuk, hög!

Som på prof lät han stämman strömma ut i en enda ton af ständigt växande styrka — men så afbröt han sig helt

tvärt.

»Det gör ondt att sjunga», sade han kort.

Han gick hastigt in i stugan, och Ragna ville följa honom, följa honom som en orolig hustru.

Hon hade mist sitt fina öra för själssång, herre, och för själsångest — mist det genom kärleken!

Jag höll henne kvar med frågor.

Dikta hade hon slutat — att berätta sägner likaså. Erik hade blifvit hennes saga — hans tal de enda historier hon mindes, hans kyss den enda dikt hon brydde sig om.

Jag stannade hos dem en hel vecka, så axlade jag åter ränseln.Erik följde mig en bit till vägs, Ragna var hindrad.

Tala blef det inte stort af — i böijan.

Jag hade tvångslärt att hålla af Erik — hålla af honom, så starkt som man bara håller af den, som man inte velat hålla af — men ändå fanns det något i mig som stack.

Jag tyckte, ser du, herre, att han tagit hennes själ ifrån henne!

Man kan ju kalla det en långsträckt orsak till agg, efter hon var lycklig, men . . .

»Stig förstod väl hälsningen från Amerika?» frågade Erik till sist.

Jag nickade.

»Det gick som jag trodde — hon gaf mig fri hon, Kate, när hon fick höra hur det var.»

»Och Erik är själf lycklig?»

Erik lutade sig ned och plockade varligt en senblommande skogsstjärna, innan han svarade:

»Ja, visst är jag lycklig, mycket lycklig —. Ragna är ju sådan — att man måste vara lycklig.»

»Men rösten, Erik! Den är en gåfva gifven att glädja med — en gåfva af Gud.»

Han log litet — log så där säkert, som när det gäller något, man riktigt tänkt igenom.

»Jag tror nog den är en gåfva af djäfvulen, jag», sade han till sist. »Sjunga kommer jag aldrig att göra mer.»Så skildes vi åt med ett vänna-handslag.

Jag stod länge och såg efter den unga, litet framåtböjda gestalten, som liksom tvekande vek af in åt dunklet, efter att ha dröjt i solen så länge den kunde.

Kanske var det det intryck jag då fick, som gjorde att jag inte blef så särdeles förvånad, när jag tre veckor senare vid kyrkogång fick från predikstolen höra, att bonden och finsnickaren Erik Erikson i Bro dagen förut aflidit, i en ålder af 28 år, i lunginflammation och efter endast tre dygns sjukdom.

Besynnerligt nog tänkte jag under den första svidande timmen inte alls på Ragna.

Jag kände mig själf stå för illa till boks...

Men når jag tänkte . . .!

Jag kastade mig genast i kärran och körde mot sorggården, körde hårdare, än jag någonsin förr drifvit en häst.

Föga är här sed och bruk, att kvinnor gråta högt eller ropa vid sorg.

Men hon ropade, herre, ropade så det hördes långt ut på vägen, ropade som inför rån och mord.

Alla stodo handfallna inför detta. Grannkvinnorna voro skamsna på hennes vägnar . . . ingen förstod.

Lyckligtvis hade inte doktorn lämnat byn ännu. Han gaf mig opium åt henne, opium ochopium, och det fortsatte vi med i hela tre veckor, herre, till dess vi ändtligen fått de förfarliga skriken att tystna.

Sedan låg hon som slagen af lamhet och döfhet. Begrafning ... allt försiggick utan henne.

Jag tyckte han såg friskare ut i döden än i lifvet — och lyckligare.

I en gammal plånbok af rysläder — en lyxplånbok — fann jag en affisch med ett kändt kvinnonamn på och så en rad om en ung svensk, »en manlig näktergal, som divan upptäckt och tagit i sitt beskydd och som snart skulle uppträda».

Var näktergalen Erik? . . .

Var här ledningen till blickens historia?

Jag forskade inte, men plånboken har jag kvar. Den gömmer nu min egen syndabekännelse.

När Ragna till sist steg upp, var hon en gammal kvinna, herre. Hon hade på femton veckor genomlupit femton år. Fotterna släpade, själen släpade, orden släpade, tanken släpade.

Ja, om jag skulle ha varit säker på, att en kvinna varit bruten till döds, så hade det varit hon . . . och ändå!

Knappt ett år därefter fick jag höra, att hon gift om sig helt oförmodadt med grannen, en bond-enkeman utan barn.

Jag kunde inte bära det, herre, inte handlingen, men att inte förstå! . . .

Nordanfrån, 5Jag hade på sistone undvikit vara där så mycket. . . jag fruktade, forstås, att hon skulle misstänka att jag ville stjäla af henne hennes sorg! Så for jag min väg ... för att detta skulle kunna skel

Det låg förändring öfver gården; det ljusa var borta . . . Eriks blå väggar voro också borta . . . möblerna verkade inte längre som tunga bloddroppar i luft, utan som klumpiga, röda bondmöbler.

Vid slagbordet vid fönstret satt den nye mannen och läste i bibeln; vid spisen stod en fet, vårdslöst klädd kvinna och vaktade kaffet. . .

Var detta Ragna!

Trögt vände hon på hufvudet vid min hälsning och såg på mig.

Då förstod jag, herre! Förstod med ens.

Har du någonsin haft liggsår?

Jag har.

Efter veckor af pinande, aldrig släppande marter lade jag mig på själfva såret, för att genom öfvermåttet af smärta finna lindring mot smärtan själf. Så hade hon gjort!

Det är svårt att möta det uttrycket i ett människoöga, herre, ångest utan slut!

Litet emellan kastade hon en blick af häpnad, ja, nästan af hot på mannen. Hvad hade den där här att göra ... i Eriks rum, som deklistrat tapeter på, och vid Eriks fönster ... genom hvilket solen aldrig föll mer!

Men så kom känslan af elände tillbaka . . . det sjäfförvållade eländet, för hvilket det inte fanns någon bot!

Lyckligtvis var mannen en foglig, hederlig karl med sann gudsfruktan. Han läste bibeln för henne, höll bönestunder, predikade och bad, till dess han predikat och bedit in henne i ett slags andligt opierus, som verkade lika välgörande som en gång förut det kroppsliga.

Lifvet blef någonting nytt ... en svår bärg-klättring; på bärgets topp väntade inte det eviga lifvet — det brydde hon sig inte om — utan Erik, i skinande hvita kläder, och bakom honom fanns paradiset. . . bara för dem två.

Mannen förstod inte detta, men han var nöjd med hennes ifver att höra och läsa!

Efter hand började hon försöka fylla sina plikter i hemmet . . . fast på ett stapplande, osäkert vis, lik en, som nyss fallit och var rädd att åter falla.

Ångesten blef snart blygsel, herre. En blygsel med rodnad som aldrig sänktes. Tio månader efter vigseln föddes ett barn, en gosse, men med gossen kom befrielsen!

Ragna förstod nu hvarför hon »kastat bort sig», förstod att det var Guds vilja hon gjort, så att undret skulle kunna ske.Gossen var Erik upp i dagen, herre; till och med Eriks sätt att hålla händerna när han sof, hade gossen ärft, lika så väl som Eriks långa ögonhår och smak för ljusa färger.

En dag, när gossen af en slump fick se en skymt af den blå väggen, började han gallskrika, ända till dess hela ytan blef klar. Sedan låg han förnöjd och stirrade i timmar in i det blå.

Ju äldre han blef, dess förunderligare blef likheten. Samma ljusa panna, nedböjda hufvud, samma blyga väsen, samma iotalintryck framförallt ...

Hade hon gifvit sig åt den ena mannen och trott sig vara ägen af den andra, eller hade hon varit så full af den döda, att det nya lifvet i henne närts endast af honom?

Hvem kan förstå naturens djup, herre, dess lagar, resurser och vilja!!

Nu må du tro, Ragna hade både sagor och sägner »åt Eriks gosse». Han fostrades vid dikt.

Det tunga, jordiska, utslitna i henne försvann. Hon blef hvad det led åter Ragna, sådan hon var, när hon låg under trädet och läste Don Quijote.

Efter bara ett års äktenskap blef Ragna enka för andra gången. Det stärkte henne i hennes tro, att hon endast följt »Guds vilja».

Med självfaktningen kom lugnet tillbaka.

Om sommaren tog hon ofta gossen med sigtill kyrkogården. Hos den rätta fadern, som låg i familjegraf, lämnade de alltid blommor, men deras ’hem’, deras hjärtans sorge- och glädjerum, var kullen, där Erik sof.

Så blef Erik, trots döden, ändå gossens far.

Många bruk och likheter tog nog gossen upp efter de sägner han hörde.

Han ville bli lik Erik, och det lyckades förundrans värdt, men två saker fattades. Eriks oafvisliga behof att stå på egen grund — och så musiken!!

Men den strängen i Erik hade ju Ragna aldrig ägt, också saknade hon den aldrig.

För mig blef det en så stor glädje, att ur min dammiga hjärnkammare få plocka fram hyllagda kunskaper och söka flytta öfver dem i lili’ Eriks vakna, vetgiriga hufvud — ty vaken och vetgirig var han — och full af formsinne och känsla för klang.

Och god var han.

Utan godhet kan man inte dikta om lidandet!

Jag trodde, trodde så säkert att han skulle bli vår diktare-Messias, ty borde inte han vara svept i det underbaras skimmer?

Han var inte mer än 12 år, när han skref sin första poetiska sägen.

Åh, hvad Ragna och jag beundrade den!

Vi beundrade för öfrigt allt han gjorde.Ragnas religiösa extas hade nu blifvit en personlighetskult igen.

Ibland undrade jag, om hon glömt den rätta Erik — men så var det nog inte — det var nog bara samma tråd, som fortlöpte så lika stark genom dem båda, att hon inte längre kunde skilja dem åt.

Många gånger talade jag om, att vi borde sätta liirErik i skola —men Ragna blef hvit inför bara tanken — och själf var jag inte säker.

Kanske var det allra rättast att fostra honom enbart häruppe, att inte späda ut honom — att låta honom dricka

storheten oblandad?!

Så kom hans andra dikt — då var han aderton år — nästan en man.

Du må tro att hjärtat darrade i mig, herre, när jag höll papperet i handen.

Det gällde ju så mycket för mig, för oss.

Nå ja, vacker var ju dikten, vacker som reflexsolsken. Allt hvad Ragna gifvit honom, kom igen i utspädd form.

Musiken fattades! Musiken fattades!

När han fyllt 20, år kom det ett främmande vinddrag i honom, ett vinddrag, som förde torka med sig.

God var han ju alltid fortfarande, utan all förmåga att »trampa», men bondens begär att samla och spara stack fram.En dag sa' han, att han ville läsa skarpt for att bli »något riktigt» — hälst präst.

»Han kände kallelsen att få lägga ut ordet!»

Och nu är han något riktigt, herre; en ståtlig grannordspräst.

Naturen hade gjort det mesta möjliga gent mot sig själf och föll åter inom bräddarna . . .

Ragna är hos honom och är så lycklig som dagen är lång; för henne är och förblir han Erik upp i dagen.

En ljus sympatisk personlighet blir han ju alltid . . . men . . .

Han skickar mig värser ibland.

Jag önskar han inte ville göra det . . .

Jag har sörjt öfver honom mycket, herre, sörjt öfver vår förlorade diktare-Messias; men det var ju dumt, ty han var ju ingenting annat än en naturens bastard efter allt.

*

Svart och hvitt.

»Hvad som är tyngst häruppe?»

Det är väl när mörkret griper en. Som en utfläkt örn lägger det sig på ens bröst och hugger sina klor djupt in vid ens hjärta; det följer en i tankarna man tänker, i maten man äter, i sömnen man sofver. Man känner det nalkas, men vet det skall gripa en; man ber till Gud att få slippa undan — men det kommer ändå.

I veckor bär man förvinterns ödslighet med lugn, ja med glädje. Man hvilar sig efter vårens oro, efter sommarens eviga ljus-rikedom och är glad, att höstens trotsiga brottningskamp väl är slut. Tankarna sträcka ut sig som på en bädd af ejderflock — man är sin egen värld och är lycklig.

Men så helt sakta smyger sig mörkret in utifrån, sätter sig i spisvrån och stirrar. Såsmyger det sig in i en själf — och då börjar kampen, herre.

Ett segt gråsvart flor rullar ned sig mellan ens eget jag och ens eget själslif. Man rycker, man sliter i floret, man ser tankarna stå där bakom, klara och skarpa nog, man försöker locka fram dem, forma dem! Förgäfves! Floret är väft af själsfibrer — det håller!

Tystnaden, nyss ens käraste vän, börjar att pina ens öron värre än det våldsammaste buller. Man talar för att få höra sin egen röst, men man hör den inte, man skriker för att få döds-stillheten omkring sig att dallra, men den dallrar inte. Man arbetar, hugger ved, så svetten lackar, för att tvinga örnen att lyfta — men den lyfter inte, herre, inte en tum. Och rundt omkring stå bärgen i sorgdok och vakta!

Tyngst är ändå kanske att lida så utan pro -portion. Det är all världens mörker man bär på, all världens tystnad man hör. Och man bär, bär, bär, till dess viljan bågnar och själen dryper af blodssvett.

Och ändå — samtidigt — ja du, herre, så underligt är det — bär man också på den stora glädjen, glädjen att

kunna lida så som mörkret lär.

Men så en dag kommer snön, i stora uddiga lätta flingor, som falla så oupphörligt och sakta som från molnen nedskakade ijädrar.Då rusar man ut, jublar, ropar och tackar Gud, inte för snön, men därför att den är hvit.

Och det hvita faller och faller!

Man rycker af sig mössan för att få känna de mjuka budskapen på sin hjärna, för att låta lefvande begrafva sig i dem.

Ja, då händer det, herre, att örnen lyfter och flyr öfver bärgen, som blifvit milda, runda och ljusa i det hvita.

Dalen höjer sig ur dunklet, allt höjer sig, sinne, luft, och då ser man att himlen finns kvar, det man inte trott förut.

Och sedan — mot natten kommer klarheten. Himlen glänser stålblå med inlagda silf-ver-stjärnor. Den globen öfver det omätliga, gnistrande, oskärade hvita! Ja, det är nog ett af de största Guds undren häruppe . . .

Men det hvita kan också vara farligt, må du tro.

Ett år, jag hade häst då, ett stackars ungt kräk, som jag räddat från timmerkörningens råa fasor. Kampen hade också lidit af mörkret, krubban var sönderbiten, hufvudet hängde och fodret var varmt af håglöst flåsande.

Du skulle ha sett hans glädje öfver att få sträcka ut i det hvita! Han gnäggade, frustade och vidrörde flingorna så lätt, som om han smekt dem med hofvarna. Hvarken han ellerjag brydde oss om hvart det bar nu. Sedan skulle vi till byn, där människor talade — och där hästar vränskade.

Skogen stod redan under spetstak; mellan träden hängde tunga guirlander af shö; tallarna hade svept in sina krokiga grenar i fantastiska draperier, och enarna liknade jättesnöbollar. Forsen var hes, så mycket snö malde den in i sin svarta vintersång.

Och det hvita föll, och föll.

Brand, kampen, sträckte ut allt mer och mer, och så gjorde jag — andligen I Så kom en susning — skogen darrade till — spetstaket störtade samman; tallarna tittade onda fram ... Så kom en vindil till. Den kände jag igen. Snabbt vände jag på hufvudet.

Mörkret följde oss, herre, följde oss i det hvita.

»Fram, min häst, fram, min häst! Snöstormen är öfver ossU ropade jag.

Och så var den, den tunga, krokiga skogs-snöstormen, den som har tusen händer och ett kväfvande dok i hvaije hand.

»Fram, min häst, fram!»

Brand flög, herre! Men det hvita bakom oss, snodde ihop sig till en sotsvart pelare, kröp, ringlade sig under träden—tog språng! Så ett sjudande, vyssjande, hvinande, pipande ljud —* pelaren var öfver oss!Inom kortare tid än du hinner sänka ditt öga, var Brand, jag och släden hopvispade till en enda hvit jättehög.

Öron, ögon, händer, fotter — allt kändes som bortryckt från mig. Hvad betyder en snöstorm på isen mot en skogsstorm? På isen kan man fly. Jag vet inte riktigt hur jag lyckades arbeta fram Brand ur snöbärget, men jag lyckades. Medels den yttersta ansträngning fick jag ur selpinnarna — så ryckte jag honom loss ur fimmelstängerna, vände hans hufvud mot isen och gaf honom det första slag han någonsin emottagit af min hand. Jag visste ju, att ensam kunde han rädda sig . . . Hvad mig angick

— så .. .

Du vet ju, herre, att människohjärtan också ha sina missväxtår? Just det året hade jag lidit både frost och hungersnöd. Hvilan under det hvita tycktes mig som en ljuflig dröm.

Men kärleken, som betvingar allt, betvang äfven mig, kärleken från ett fattigt djur. Brand gnäggade våldsamt och drog begärligt in luften från den frälsande sjön, men så vände han sjön ryggen — ställde sig från vinden och lade

huf-vudet skyddande på min axel.

Sådant orkar värma lifsviljan, herre! Om det så bara är en fogelstackare, som älskar en, så får man krafter. Kort därpå ref stormenen bit bärgvägg bar, då visste jag genast hvar vi voro hemma.

Jag tror nog att det var sju mäns arbete jag utförde den gången, men en stund senare var jag, Brand och släden i säkerhet i en liten håla, där skogskörarne i regel lade upp de torr-vedsknippor, de alltid brukade kasta på vedlassen till tändämne åt mor.

I tre dygn iingo vi sitta instängda därinne, kampen och jag, medan gråbenen tjöto och gläf-sade rakt öfver våra hufvuden. Hade bara Brand gnäggat så . . . Men han var för klok, min häst.

När vi ändtligen kommo hem — voro vi inte kräsna på föda, må du tro — och inte på dricka heller.

Men i stugan var ljust.

Mörkret satt inte längre i spisvrån, bara kylan, men den var välkommen.

Samma dag kommo barnen för första gången, alla utrustade med kälkar, skor och skridskor, kommo som vårstänk öfver isen.

Tror du inte, att jag rent af måste ta emot dem med ryggen för att hindra mig ifrån att ta dem i famn?

Ja, det måste jag.

Mycket läsning blef det inte af den dagen: jag var kväfd af ord — jag måste tala, och så berättade jag sagor, de mest hämska, hårresande sagor jag kunde få fatt på. Till sist blef denyngsta, en liten söt flicka, så rädd, att jag måste få ta henne i famn och trösta henne . . .

Måste få!

Kanske att det värsta ändå är det stora ömhetskraf, vi sitta inne med, för att hålla den lilla ömheten vid lif? Vi frukta ständigt bli förvandlade till soliga bäckar, om vi bara en enda gång glömma af att vi äro snöblandade forsar! Så är det.

I städerna, i våra städer, äro människorna glada och bära lifvet lätt, sägs det.

Det är det hvita ser du, men inunder det hvita ligger det svarta och värker. Och då händer det, att de som äro svaga dricka — för det svartas skull. Men sådant förstå bara vi.

Sydöfverboarna veta bara »att vår vinter är lång och vår sommar kort».

Samma dag barnen varit hos mig, stod jag på bron och såg dem försvinna åter, som vårstänk öfver isen.

Jag var värmd och ljus.

I stallet hördes Brands muntra trampningar vid hälgdagsfodret. I dalen lyfte mörkret oroligt fram och åter, kastande långa skuggstreck som vid flykt. Så dracks det upp helt plötsligt af det bländande hvita, som tändes med den stora stjärneklarheten! Ingen skuggning, ingen ton, bara två strålande färger!

Svart och hvitt! Hvitt och svart!Armodets färger! Men tror du att vi vilja byta ut dem mot all världens prakt och härlighet?

Nej, herre!

*

Micco Pajko.

Micco Pajko var en af de där, som allting »oturas» för.

Han hade legat i och bedragit folk, ända sedan han hade så pass med klokhet i sig, att han kunde bedraga, men ingen välsignelse hade det blifvit af det ändå.

Han hade varit den styfvaste smugglaren, som funnits på de sista femtio åren, men så bar en kamrat sig klumpigt åt, och naturligtvis blef det Micco Pajko, som fick sitta emellan; han blef till och med tvungen att fylla i böterna med fängelsestraff!

Är *sådant* rättvist?

Aldrig hade han varit knusslig, när det gällt att inför domstol minnas eller inte minnas en sak — bara saken förskaffat honom pängar. Lönkrögat hade han, månglat ut falska silfverpängar hade han; ja, han hade till och medvarit bränn vinsadvokat, »efter han fått uppfostran», lärt att läsa och skrifva. Ja, det fanns inte ett sätt hvarpå en hederlig skojare kunde försörja sig, som inte Micco Paj ko försökt, men, som sagdt, ingen välsignelse hade det kommit af det ändå!

Arbeta tyckte Micco Pajko var afgjordt värre än både fängelsestraff och böter. Åkerlappen utanför stugan var alldeles buktig af potatis, som inte orkade komma upp utan hjälp, kornåkern låg i träde, och i fahuset bölade den utmagrade kon ständigt efter foder.

Det fanns bara en stor njutning här i lifvet, tyckte Micco Pajko, näst den att inte behöfva arbeta, förstås, och det var »att få rysa efter ryggen». Det skulle kännas som trillande af iskalla, våta ärter — ack! Men ärterna skulle komma från själen!

Micco Pajko hade nerver, herre. Hvad under då om han efter bästa förmåga försökte tillfredsställa dem?

En gång tände han på en nyförsäkrad ladugård — åt en annan. Men då rös han för mycket och sprang efter hjälp. Nej, lagom skulle »trillandet» vara!

Se smuggling, det var lifvets fina tobak!

Men hvad lönade det att sörja öfver sådant, som han inte kunde komma åt vidare! För att förströ sig litet hade Micco Pajko gift

Nordanfrån. 6sig, men hade haft otur med det som med allt annat.

Hustrun var ett våp, som så förgapat sig i honom, att slå henne bäst han ville, sa* hon ändå inte ett knytt. Han hade inte fått rysa en gång för det kräkets skull!

Numera bara småroade han sig med att midt i vintern vipps öppna dörren och så raskt slå ut en pyts vatten öfver det nyskurade golfvet. Alla de rofvor, som kräket då satte på de glas-hala tiljorna, roade honom rätt mycket. Eller också låste han in hennes kläder och befallde henne gå i kyrkan barhufvad och i stickestubb.

Den sista gången det hände, hade nötet behagat förkyla sig, fast det var så godt som nästan vår, och låg nu därinne och hostade som en besatt. Nåja, det var inte Micco Pajkos affär, utan Vår Herres!

I vissa fall ansåg Micco Pajko det vara högst orätt att ingripa i Vår Herres styrelse!

Tjuf-fislca tyckte Micco Pajko också om. Att i mörkret sakta skjuta ut ekan, doppa bladen så ljudlöst i vattnet, som om ett människolif hängt på hvarje droppe, frukta hvarje prassel, hvarje slag, som fisken gjorde, och så ändå kanske vid landningen bli gripen af en stark hand och pryglad intill benen!

Ja, det var lifvets näst finaste tobak, det. För öfrigt hade Micco Pajko en besynnerlig för-kärlek för stryk: han rent njöt af att bli väl genompryglad — det vill säga öfver hela kroppen och inte för hårdt.

Ibland lät han till och med hustrun rappa honom med mjuka björkris, men då lipade kräket så förfärligt, skrek och jämrade sig, så att hon alldeles förstörde kalaset.

Nu hade han funnit ut, att han att genom hårdt nypa sig i fingertopparna, på egen hand kunde skaffa sig samma uppfriskande förnimmelse som vid prygling. Sedan den upptäckten hatade han stryk.

Supa tyckte Micco Pajko däremot inte om.

En »affärsman» måste vara klar i hufvudet!

Söp han någon gång på allvar, så tålde han visserligen, hur spinkig och eländig han än såg ut, mer än fem vanliga karlar, men han tyckte inte om det ändå, fast han tyckte om bränn-vinssmaken.

Micco Pajkos styrka var den öfverskärpta räfvaksamheten, och att det just var den som ruset tog med sig, kände han instinktmässigt.

Nu var emellertid Micco Pajko fast besluten att slå ett stort slag.

Han hade hittills handlat för småaktigt. Det gällde att med ett enda tag kasta sig i toppen af trädet.

Micco Pajko satt just nu med snuggan i mun framför sin fallfärdiga stuga och räknade ut hurallt detta skulle gå till. Han skulle först bli lön-krögare i stort, så brännvinspatron, så skogspatron och så millionär!

Det skulle gå oljadt, det!

Han hade redan konstruerat — i tankarna — en skorsten med sju pipor, »som kröp efter taket som en fingersvamp».

Snoka upp rök från den, den som kunde!

Det enda, som fattades, var rörelsekapital, men det fattades alltid för genier, så det var ingenting att fasta sig vid.

Böijan till »storheten» var redan gjord. Micco Pajko hade köpt en gammal panna, som skulle hämtas i kväll. Tills vidare tänkte han bränna litet varligt i fähuset, för att »känna sig för».

Hans tämligen nyförvärfvade, genom byte bekomna ägendom, stugan, låg midt i stråkvägen; det gällde först och främst att vänja dit folk!

Låna pangar till »det stora» hade han väl också kunnat göra, ty tala omkull folk, det kunde han, men det var en skavank i honom: lånade han, så ville han betala igen. Det fanns ingen bot mot det — han ville betala.

Hvar han fått den skavanken ifrån, begrep han inte — såvida det inte var något slags djäkelstyg han ärft efter modern, som också varit ett sådant där salmsj ungande våp som hustrun. Och stjäla sedan!Han visste att ingenting på jorden mer låg för honom, än att stjäla!

Blindlyktan, murarna — hundarnas möjliga skall, folkets uppvaknande — skotten — flykten! Han rös och njöt vid bara tanken. Men ta mig fan — Micco Pajko svor någon gång, men ytterst sällan — att han kunde stjäla ändå!

Det enda, som tröstade honom, var att han då inte uppfostrat sig själf!

När han satt så här och spekulerade, så fick han minsann tag i en skavank i sig till. Han dugde inte till hästskojare heller!

Nog att han försökt yrket och drifvit det bättre än de flesta.

Piskat och misshandlat hade han, gifvit kräken krut och brännvin och halfkokta ärter för att få dem muntra och trinda för stunden liade han, satt nubbar under svansroten på utkörda eländen, så de kråmat sig som »spaniorer», hade han, och ryckt skälfvande ungföl i mun, så blodet forsat, hade han; men trifts med yrket

— det hade han aldrig gjort!

Nej, annat var att byta klockor en afton på ett marknadstorg, omgifven af halffulla människor, af rop och skrål spejande ögon och misstänksamma sinnen.

Det var lifvets näst-näst fina tobak, det. Och om sådant inte var att förtjäna sitt bröd på ärligt vis, så visste då inte han . . .Skada bara, att den, som bytt med honom en gång, aldrig gjorde om affären.

Micco Pajko gäspade och tänkte resa sig, men sjönk tillbaka igen och skrattade, ett sådant där försiktigt smugglareskratt, som var hans vana.

Bonden, som han skulle hämta pannan hos, liade sålt den för en hästhud och två tolfskil-lingar kontant — dessutom skulle han hålla hjälp till forslingen.

En hästhud!

Hvem hade en hästhud?

Micco Pajko hade sagt: »sin egen hästhud».

Inte hade väl han en hästhud?

Det skulle bli ovett af, förstås!

Och hvad pängarna angick — de två tolf-skillingarna — de två kontanta tolfskillingarna! Micco Pajko rullade om tanken i sig som en tärning, slog — och vann. Det var bonden, som hade sagt ordet kontant; han, Micco Pajko, hade bara sagt, att han skulle lämna alla tolfskillingar han ägde. När han nu inga ägde, så...

Det där lilla tankenöjet hade piggat upp honom så pass, att han nu orkade resa sig upp.

Men riktigt belåten var ändå inte Micco Pajko. Pannan måste ju hämtas så godt som midt i natten, allt för den där ohängda länsmans skull. Alla länsmän voro rackare — måtte följa med guldtränsen, men den här var en riktig dubbelrackare, med blått band på uniforms-rocken — en sup-ut förstås, ty några andra be-höfde väl inte märka sig som nyktra!

Skogen, som Micco Pajko skulle gå igenom, låg som i ett bärgsfat, öfver hvars kanter solen aldrig nådde fullt — inte ens nu under midsommartiden.

Inte att Micco Pajko var rädd — det var han aldrig — men att bärgsskogen var si och så om natten den här årstiden, det visste hela världen. Och fast Micco Pajko inte alls trodde på spöken, så ...

Motvilligt började han göra sina små förberedelser till promenaden. Med ett kritstycke ritade han ett bastant kors under hvar sula, så vände han rocken afvig och så spottade han tre gånger öfver vänstra axeln.

Kunde nu någon »skrymt» komma åt honom, så ...

Därpå tittade han i dörren och frågade fogligt, om hustrun ville något, innan han gick.

»Så god du är, Micco Pajko», kom det flämtande från sängen. »Jag törstar så svårt.»

Micco Pajko ställde den halftomma vattenmuggen bredvid hustrun — att gå till brunnen efter friskt vatten föll honom inte ens in — och så 1 t han dörren stå på halfglänt för att låta alla Lennes välsignelser, som han af erfarenhet visste skulle infinna sig, följa sig ett stycke på väg. Inte alls att Micco Pajko trodde på sliktmen skada mot skrymt kunde då inte litet gudsord göra.

Micco Pajko hade inte missräknat sig, välsignelserna stänkte efter honom ur dörren som droppar ur en vigvattenskvast.

Han småskrattade — men otrefligt kändes det inte.

Vägen gick öfver den värkande potatisåkern

— så öfver ängen, där vinterfodret redan var af-betadt — sedan återstod bara en trasig bro.

Micco Pajko tryckte bättre ned kasketten på hufvudet, kände efter om han hade det skyddande kritstycket kvar i fickan, och så vek han beslutsamt af in i bärgsskogens skymning.

Svalt och skönt var det härinne — men så underligt blått! Ett klart dunkel! Man såg allt, men ingenting såg ut som vanligt.

Trädtopparna svajade och vaggade i det döda lugnet, och när Micco Paj ko kom djupare in, så märkte han, att flera af dem stego ned och läto rangliga, magra trädbarn äntra upp i stället för att dricka krafter och hälsa uppe i höjden.

Nu förstod Micco Pajko hur skogen hushållade för att kunna hålla hela sin stora skara-vid lif, trots trängsel och kväfvande snår. Men styggt var det för en dödlig att se hur det gick till.

Nu gick han rakt fram med ögonen stadigt fasta på stigen. Han mådde inte bra af dethär; han rös inte, han frös—frös, så tänderna hoppade.

Hvilket rassel och tissel och tassel!

Micco Pajko stannade, som om han vidrört en orm.

Framför honom på stigen ringlade sig ett långt, tumshögt tåg af de röda »hättesvamparna», med barrnålar i händerna till stafvar.

»Hättefolket», kände nog Micco Pajko till.

Dit de ställde kosan, var inte godt följa efter, ty de hörde till de onda . . .

Midt i skogen var en tjärn, där tjärnfrun brukade sitta och sjunga, medan hon flätade kransar af näckrosor och säf.

Tänk, om han fick se henne! Då blef lian endera blind eller döf.

Micco Paj ko tyckte, att det blå dunklet kramade honom, så bröstkorgen knastrade.

Och allt mera klart blef mörkret, och allt mera tydligt såg han allt sådant, som han inte borde se.

Om åtminstone hustrun varit med, eller åtminstone hennes böner!

Nej, stigen tordes han inte följa — bättre då ta »ginan» efter träskkanten.

Snabbt vek Micco Pajko af mot träsket, som svajade hvitt i den dödsstilla luften. Så böjde sig de ståtliga svartstråna ned, famnade den mjuka dunvippen och så ringlade hela träsketomkring i svindlande dans, medan skratt hördes från djupet, ett lågt, surrande, ohyggligt skratt.

Vek i benen och med håret fastklibbadt i pannan af kallsvett, vek Micco Pajko åt sidan, men kom så midt bland frostfolket självt, som dansade på land i mjuka vågor, med svängande dimslöjor och band.

Hvar hade han lärt det?

Micco Pajko gjorde korstecknet och flydde.

Träden löste sig från sin rot, bytte plats, bugade och nego.

En formlös blå björn dansade med en guldgul elg — hela skogen var på gille.

Så ropade en röst:

»Micco Pajko!»

Så ropade tusende gäckande, skrattande röster, klara som små klockor:

»Micco Pajko, Micco Pajko!»

Nej, till svedjan måste han, ty där eld gått fram, var skrymtens makt bruten.

Så vände Micco Paj ko, svettdrifven och nästan dödslagen af skräck, stegen mot svedjan. Men han kom inte öfver ängen, som låg nedanför sluttningen. Ängen var också på bal!

Den blå natt-och-dagen dansade med de blodröda tjärblomstren; guldsmidda laxblommorna hvirflade om med späda förgät-mig-ej, de stolta midsommarblomstren dansade ensamma.Skalbaggar buro omkring dagg i Maria nyckelpigas skålar, och ljärilar fladdrade i tusendetal.

»Micco Pajko, Micco Pajko», ropade de klocklika rösterna.

Myrstackarna öppnade sig och lyste af millioner ljus; ur bärgen komma långa tåg af tomtar med kappor af guld och hammare af silfver.

»Micco Pajko, Micco Pajko», ropade rösterna.

Micco Pajkos kaskett var kastad af hans hufvud, det skyddande kritstycket fluget ur hans ficka, och allt mera

blått blef dunklet, allt mera klart mörkret på svedjan, den räddande svedjan! Han ilade dit. Men . . .

Hvad var det som flög där, ljudlöst och tyst bland de bruna trädstubbarna, mellan hvilkas armar smultronblommorna glänste hvita?

Jo, hästar, magra, dimhöljda hästar, med blödande munnar, sönderpiskade sidor, och uppsvällda bukar — hans, Micco Pajkos hästar.

Micco Pajko sjönk på knä, frossan kastade omkull honom —. O, om han bara kunnat en enda bön, men han kunde ingen!

Det blå blef allt djupare, hästarna allt hvi-tare och allt vildare. Så rusade de emot honom alla — alla beto, sparkade, slogo honom, ryckte hans mun i blod med taggbetsel, ilagdt, han visste inte på hvad sätt, så jagade de honom i vida ringar bland de bruna stubbarna, nedåt,ned mot forsen — den svällande, dödsbringande forsen.

Nu visste Micco Pajko bara en utväg till räddning: spången, som gick öfver forsen.

På andra sidan om vattnet gick landsvägen, den lugna, säkra landsvägen.

Micco Pajko vände, rusade framåt i snedd och lyckades komma till spången, medan hästarna, vränskande och svikna galopperade tillbaka till svedjan.

Men ur forsen steg ett doft, hotande mummel, och omkring honom ropade rösterna, nu hotande, de också:

»Micco Pajko, Micco Pajko!»

Ut på spången! Ut på spången!

Men spången var inte ledig.

Där satt hans darrande, febersjuka hustru i bara linnet, med sin tomma vattenskål bredvid sig och sina små ynkliga tvillingflickor i knäet — barnen — som han hånat och pinat henne så för och som han befallt henne kasta »åt grisen», fast hon i stället, tagande hur mycket stryk som hälst, skött och vårdat dem med tårar och kärlek, så länge de orkade lefva.

Men inför detta kände Micco Pajko sig med ens säker.

De där skulle han nog rå på!

Så tog han en sten och kastade mot bilderna på spången.Det var som om den stenen träffat hela skogen, ett sådant gny, skrik, brak och dån blef det. Hästarna kommo tillbaka, frostfolket kom, hättefolket, tomtarna — alla kommo till!

Och hvad buro blommorna mellan sig?

Ett barn — ett puckelryggigt barn — sjukt och eländigt.

»Bort, bort du!» skrek Micco Pajko utom sig. »Jag skuffade dig ur trädet med flit — med flit, hör du! Hvad behöfde du vara vackrare än jag, din bror!. Bort, säger jag, bort du!»

Ett enda rop af hat — så störtade hela skogen öfver honom. »Det blå» först.

Tomtarna slogo honom med sina hammare, furorna med sina hvassaste grenar, hästarna med sina skodda hofvar. Myrorna, hättefolket, alla, alla hjälpte de till. Och hans hustru skrattade, hans puckelryggiga bror skrattade, hans små tvillingflickor skrattade allra högst.

Så mindes han inte något mer.

Dagen därpå satt åter Micco Paj ko med snuggan i mun framför stugan.

Han såg grå och olustig ut, och grå och olustig kände han sig också, därtill så full af skam, att det kväljde honom.

Att vakna mot morgonsidan, inte mer än högst tio minuters väg från ingången till bärgs-skogen, med ansiktet sönderslaget af ris från granar, som han velat tränga igenom i ställetför att hålla sig på stigen, och fotterna fulla af

dy från träsket, dit han inte alls haft något att göra, det var — ja, trefligt var det inte.

Han hade af pur förskräckelse burit sig åt som en narr, det var hvad han hade gjort — och ingen panna hade han hämtat, till på köpet.

Och så hade han diktat eller drömt en massa smörja.

Men det var ändå besynnerligt det han diktat eller drömt — mycket besynnerligt.

»Micco Pajko, Micco Pajko!»

Han kunde höra rösterna, när han ville. Tänk, om han inte drömt . . .

Visst hade han drömt — men skulle man inte möjligtvis . . .

En blixt i ett mörker bländar . . .

Micco Pajko slöt ögonen; han hade sett en blixt . . .

Han satt länge stilla med händerna knäppta bakom hufvudet. Det bevisade att han funderade djupt. Så hvisslade han helt sakta — som jägaren när han ser orren lyfta och är säker på skott.

Så gick han in i stugan, där man om en stund kunde få se en underlig syn: Micco i full fart att lära sig Fader Vår och Välsignelsen med hustrun, som gret glädjetårar, till lärare.

Påföljande söndag öfverraskades socken-boarna af att efter den sömniga predikan seMicco Pajko, högtidsklädd och ovanligt blek, stiga upp på en hög sten och därifrån hålla ett svadande kolportörtal. Han, Micco Pajko, hade blifvit »väckt» i skogen den och den natten af Vår Herre, som låtit alla hans synder störta sig öfver honom som fläckiga ulfvar!

Han talade sig varm; snart kände han hvad han sa'; så trodde han hvad han kände — och så ryckte han både sig själf och åhörarne med i stämningens hvirfvel.

Det blef gråt, hysteri, vaggningar och jämmer omkring honom.

Micco Pajko rös — rös — och kände med jubel och glädje att han i spelet om själar ändtligen funnit lifvets allra, allra finaste tobak!

*

Buabruden.

Där furan är för stolt att böja sig för att kunna stå den hårda fjällvinden emot, där fortsätter björken vägen uppåt genom att förkrympa sin växt och sno ihop sin stam till oformliga knölar.

Många af husen här på höjden äro byggda af slik knölig krypbjörk, och konstiga nog äro de att se på.

Inte där sådan björk växer, utan den vida, svajande solbjörken, den som behöfver mjukare mylla och mera frihet än alla andra trän, men som också blir fagrare än alla andra, där är Margit »Buabruden» född.

Båda föräldrarna hörde till furufolket, hon däremot till björkfolket.

Att hon behöfde sol, tänkte ingen på — bara på att hon spred sol.Det är ondt om sådana här uppe som äro glada, och så bli människorna grymma mot dem som fått gåfvan — grymma utan att förstå det.

Margit blef aldrig betraktad som en personlighet, utan som en slags glädjebank, i hvilken alla togo ut, men ingen satte in.

Fadern drack i smyg, drack styggt. Af hustrun tålde han aldrig en varning, men väl af Margit, ty hon hade ett sätt att breda ut skratt öfver allvarsorden, så de inte märktes förr än efteråt i ensamheten.

Så tog hon den bördan på, flickan!

Modern, en god, men litet käxig kvinna, djupt fäst vid mannen, fast utan gensvar, var full af jämmer och tyst

klagan.

Så tog hon den bördan på, flickan!

Folket på gården var missnöjdt både med mat och arbetslag. Och öfver hvem skulle de kasta knorr och fordran, om inte öfver Margit.

Så tog hon äfven den bördan på, flickan!

Hon var som en bjällrande liten häst, på hvars lass alla fingo slänga sina störar, utom om stören hette orättvisa, ty då nekade fålen bestämdt att dra'.

Aldrig har jag sett snabbare fotter än Margits.

Hon var jämt på språng mellan gården och boden, alltid med kindernas gropar fulla af välkomstleenden och händerna tyngda af mat.

Nordanfrån. 7För alla hade hon en särskild omsorg. Hon ville bara pyssla om och ge. Ja, ett förunderligt väsen var hon på den- tiden. Hjärteglitter, hjärteglitter låg det öfver henne!

Med kärlek hade Margit inte haft stort att skaffa.

Visst flockade sig gossarna ifrigt omkring henne vid gillen och dylikt, men sedan stodo de bara och väntade.

De ville bli roade de med!

Men den stören tog inte Margit på sitt lass.

Nog skrattade hon, men det var åt dem.

Då kallade de henne »snål», alldeles som tiggare, som gått miste om en almosa.

Så hände, att modern gick ned sig på isen sent en höstkväll. Ropen hördes till gården, men hjälpen kom för sent ändå.

Man behöfver tid att glömma slika rop, herre! Margit frös fast i dem, hon!

Men den som glömde, det var fadern.

Bröllop följde så hastigt på begrafning, att prästen bara behöfde bläddra om några blad i handboken och gästerna att ömsa min.

Margit fick befallning att lägga af sorgen, hon, hvars hjärta ännu klappade i dödsångestens frossa och hvars öron voro spända i ett ständigt hämskt lyssnande!

Så kom hon på bröllopet i sin svarta dräkt, och svarade, när man ville hon skulle dansa,»alt det kunde hon inte, ty hon bar sorg för två».

Hon bar sorg för tre, herre, ty hon sörjde också sin döda moders sorg.

Margits tilltag att på bröllopet sprida »granrislukt och bedröfvelse», var något som Maja, styfmodern, aldrig förlät henne.

Ung var hon, Maja, fyllig öfver barmen, rund öfver höfterna och len i tonfallet — en riktig kvinnokvinna! Aldrig hörde man henne säga ett hårdt ord om någon — minst om Margit, hon bara ursäktade henne.

Du förstår; hon ursäktade fel, som inte fun-nos, till dess hon slagit fast, att de funnos.

Så blef det tal här och tal där, att hon var nog trilsk ändå i botten — hon Margit — och otacksam. Ja, Gud vet om hon inte rent af var högfärdig!

Alla voro så villiga tro ondt, ty alla kände sig bedragna på sin andel i »glädjebanken».

Men först när det också tog vid att dra' kallt från fadern, vaknade Margit upp.

Hon var inte van se sura miner omkring sig hon, och så började hon att yrvaket och trotsigt försvara sig på måfå. Försvara sig mot anklagelser, som inte hörs! Ja, lika gärna kan man försöka försvara sig mot luftens giftdjur!

Då gick Margit sin väg, raka-fram-vägen, till fadern och frågade hvad hon gjort, efteralla voro så onda. Fadern, just då i full blom som förälskad 65 års narr, svarade, alldeles utom sak, att Maja hade rätt, alltid rätt, mest rätt därför att hon aldrig var sur och lipig. Då förstod Margit till sist hvad det var i henne som haft hygge och kärlek både i hemmet och i byn. Den upptäckten gjorde ondt, herre, så ondt att solbjörken började försöka förvrida sig till knöl-björk »för att kunna stå vinden emot».

I ett var fadern sig lik: han tog Margit till råds vid skogssälj och dylikt. Hans ärlighet var sådan, att han behöfde ta råd — och Margit var född med lagboken i sig. »Till tack» började nu Maja att också dela ut lena hugg i hemmet. Margit tycktes aldrig märka dem. Aldrig försvarade hon sig. Hon bara kände huggen som en svidande orättfärdighet! Men läpparna krökte sig hvad det led till en båge under bördan att hålla hjärteglittret tillbaka, ty det gjorde hon också.

Så fick hon, Margit, vapen i händerna — ett styggt!

Hon såg hur fördrängen i boden kysste matmodern utan att bli afsnäst.

Den dagen det hände gick Margit omkring i huset med hufvudet buret så högt som om hon sett ned på alla — på styfmodern mest.

Till sist fann Maja för godt att söka förklara sig. Fördrängen var en elak luns, somhotat husbonden till lifvet, om matmodern skrikit. Inte kunde väl Margit tro henne, Maja, om ondt?

Margit, som i väfkammaren satt vid spol-rocken, lät hjulet surra — det var svaret.

Nu tog Maja till en än mer bevekande ton.

»Inte kunde väl Margit tro henne om ondt?»

Den enda som svarade var rocken, som surrade allt högre.

Men Maja ville ha svar — så upprepade hon frågan en gång till.

Och nu fick hon svar, herre, ett »ja», som kom så sakta, men så starkt, som om Margit spunnit fram det från sitt väsens] innersta lön.

Häftigt grep Maja fatt i rockhjulet och vred det baklänges så våldsamt, att alla de sköra trådarna sprungo af! Så gick hon skrattande ut.

Den handlingen var en spådom, herre, en elak, hämdgirig spådom . . .

»Baklänges, så alla de sköra trådarna sprungo af!»

Från nu var det som om Margit fått kraften tillbaka att vara glad. Hon log mot fadern, när han kom, log, när han gick, och skötte huset som förr under glädje och sång. Men moderns alla vanor förde hon in, och Maja låtsade hon inte vidare att se.

Hur tror du slikt kändes för slik kvinna,och säga något vågade hon ju inte, när hon inte visste »hur mycket» Margit sett.

Så dog mannen helt plötsligt ute på gärdet

— doktorn sa' af slag — och så var det; af ålderdomens bakslag mot ungdomsbrunst och hetta.

Maja grät, vackert och sakta som när ett vårrägn faller, men så oupphörligt, att grannhustrurna måste vaka hos henne.

Margit förstod sig åter ingen på.

Visst var hon blek och bedröflig att se på, men gret gjorde hon inte, och nä^ sy pigan frågade om inte Margit

skulle låta ta mått af sig till ny sorgklädning, fick hon det svaret, att det behöfdes inte, ty just nu var det tider lägga af att söija.

Sådant sprids, förstås. Till sist tyckte till och med prästen sig tvungen att gripa in.

ödmjukt, som väl bara ett läsbarn lyssnar till läsprästen, åhörde Margit de bestraffande orden. Läpparna darrade och tårarna stodo på lur, men svaret blef ändå, »att hon var glad far fått gå bort i tid.»

Prästen förstod bara orden, och så fick Margit »hårdhjärtad» — äfven i prästbetyget.

Strax efter begrafningen kom det kafvel, att Majas mor var krank. Maja reste genast till fattighemmet, »god som hon var».

Medan hon var borta, lagade Margit med länsmannens tillhjälp, att Hans, fördrängen, komaf gården. Lätt arbete var det inte, men det lyckades genom hotelse om angifvelse för tjuf-märkt och vattensläppt virke. Stygga ord om matmodern sa’ han visst, när han gick, men dem faste sig ingen vid, »ty de voro ju bara sagda af hämd», sa’ Margit.

Strax därpå blef Majas mor frisk igen!

Det var vackert se henne, Maja, nästan falla Margit kring halsen och tacka henne, som kört bort den där otäcka Hans, »som hon aldrig tålt».

Men Margit, hjärte-Margit, lät inte omfamna sig, herre — utan stod där stel och rak och sa’ helt högfärdigt, att hon bara sopat rent för faderns dörr.

Från den stunden visste hela byn hur svårt Maja hade det i smyg, visste det, fast de i öfver tjugu år solat sig i Margits ömhjärtenhet.

Bitterhet är dubbelt bitter för den, som är född till sötma. Margit tyckte hon fått i sig ett gift, som hon inte kunde vänja sig vid. Lämna gården föll henne inte ens in, till det kände hon sin ställning som en storbondes dotter allt för utpräglad; men sommaren efter faderns död steg hon för första gången upp till fabodarna, eller buom, med kreaturen.

Buom, det är det jämtska namnet, herre — har många gånger förr varit vallfartsort för slitna kvinnosinnen, och där finns helbregdagörelse I För hvart steg man tar uppåt, så mister manen plåga. Skogen omger en som en doftande dräkt, ständigt ny, ständigt densamma, och när man till sist står där uppe på sammetskullarna, där »dvärgblommor med jätteskönhet» stå så tätt som inslagna i en matta ... Ja då känner man sig stå i en storhetens förgård utan like.

Långt borta drömma snöfjällen rosiga soldrömmar att höra skyn till.

Kyrkorna äro sammankrympta till vanliga människohus; människohusen äro blifna till ett intet. Och insjöar ser man, du, haf beströdda med buketter, och i skogarnas svarislitna trädrännor störtar forsarnas eviga silfverrägn.

Hit upp tränger inte den lilla knarriga människorösten, herre; självfva varandets trollugn är tystad: här talar endast Gud!

Så dricker man nytt lif åt den nya människan i sig, den rätta, den som »där nere» lefver i ett sådant förtryck och elände.

Och ibland om kvällarna! . . .

Ja, då öppnar himlen sig hvarf efter hvarf, till dess man tycker sig se rakt in i solens flammande hjärta. Eljest är luften full af det omätligas ro.

Tror du inte man måste tänka stort och lefva rent inför sådant, herre?

Allt ondt föll från Margit häruppe, som lånade lumpor. Hon var lycklig igen — lyck-lig för egen räkning. Det var det mest för-undransvärda af allt!

Och ung blef hon med, du — så ung, att hon inte visste hvad hon skulle göra af sin ungdom.

Hon lekte, skrattade, inte för att roa, utan därför att det var roligt, och sprang i kapp med »hjälpen», lill-Stina, sedan hon likväl först läskat sig med att stoppa jäntungen så full af godter, att hon knappt kunde röra sig.

Sedan läskade Margit sig med att låta Bolla, skälikon, få behålla sin nyfödda kalf.

Alla — alla skulle vara glada och nöjda!

Moderns dödsrop trängde inte hit upp; ingenting trängde hit upp — annat än lyckan.

Hvart Margit gick, följde kreaturen efter.

Satte hon sig, flåsade de med sina mjuka mulor i hennes nacke; stod hon, nappade de i hennes röda kjol, som om den varit en väppling. Och så märkvärdigt tänj samma dagarna voro, se'n! Riktiga hvardags-söndagar allesammans: det tunga arbetet alldeles som flög en ur händerna.

På så vis fick Margit tid öfver för fiolen, ty Margit var af spelaresläkt, fast hon inte fick spela, så folk hörde det, efter sådana funnos, som ansågo det vara mot bibeln att låta kvinnor röra vid strängaspel.

Bäst tyckte hon om att sitta i döda forsenoch spela om kvällarna för »storfolket» — för dem, som inte synas!

Spela bland störtande fall af blånad luft med skum af fradgig mossa och hvitgrå lafvar! Här nere var alltid mörkt och fuktigt. I den tomma vattenrännans botten glänste stenarna som blankslipade benknotor; strandbäddarna voro sönderslitna, som om vattnets jättar under färden ner till Storlängssjön lyft sig upp på armbågarna för att titta, huru det såg ut på land.

Under brådskan hade vattenfolket också störtat ned klippor, ryckt upp trän, rusat igenom bärg och borrat djupa kittlar.

I de kittlarna bodde storfolket. Margit hörde huru de sorlade och sjöngo. Ja, ett par gånger såg hon till och med sjöjungfrun dansa i de blå luftvågorna — men då höll hon igen ögonen, ty hon visste, att storfolket inte var att leka med, om människorna försökte få se för mycket af deras hemligheter.

Till Margit kom så ofta drömmar, att hon var den döda forsens förstenade näck, som fått löfte att spela sig till lif igen!

Men fram på sommaren orkade hon inte ens drömma — hon var tyngd af sin egen lyckokänsla. Biet hade samlat för mycket sötma, herre . . .Sådan var hon till sinnes, när Sven träffade henne.

Det var en söndagskväll det skedde. Margit satt på den flata spelarestenen i döda forsen med fiolen i knäet, de mörka ögonhåren i frans mot kinden och det ljusvågiga hufvudet som draget bakåt mot stammen af ett sviktande träd.

Sven var en nykommen, men underligt tal hade han ändå hört om henne, Margit, som varit så god och blifvit så ond!

För att pröfva humöret hennes, satte han luren till mun och lät ett par kolare-rop höras. Margit miste lifsfargen och kröp förfärad ihop på stenen . . .

Ond, hon!

Sven tyckte sig aldrig ha sett något så ljuf-ligt och så fagert . . .

Han sprang fram . . .

Ja, så var den historien i gång, herre.

Sven var yngre än hon, rödblommig, stark och litet vek öfver de fylliga läpparna. Men det betydde inte stort huru han var; det viktiga var att han kom då.

Hon faste sig vid honom, herre, med alla sina hungrande, ömma hjärtrötter. Hon öste så mycket kärlek och

omsorg öfver honom och så mycken hopspard glädje och fröjd, att Sven tyckte sig ständigt befinna sig på fest.

Af modern hade hon ju bara ägt den bitfadern inte ville ha — af fadern så godt som ingenting.

Svens förnämsta »mandat» var ändå, att han inte ville bli road — bara älskad. — Att älska var så lätt!

Hvarje afton stod hon på sned-klippan och väntade.

Han kom ofta — och när han inte kom, så skref eller telegraferade han, ty buom har också sin post och sin telegraf, herre ... luren!

Det är vackert höra slika kärleksbud flyga genom den klara luften, må du tro.

Så kysste han henne en dag i döda forsen, och så böljade de genast tala om bröllop. Gård hade han ju nyss tagit i arf; skifte skulle det ju snart bli för Margit: de hade ingenting att vänta på.

Margit hade aldrig talat med Sven om > henne därnere», och när det nu skedde blef det i hjärte-glittrets ljus.

Saken var, att hon målat om allting häruppe i ensamheten och lyckan. Hon betviflade sina egna ögons vittnesbörd, hon trodde Maja var god och ren, hon trodde, det var hon, Margit, som sett styggt och tänkt styggt — hon trodde att fadern delat rättvist i sin känsla, trodde, — »ty hon älskade Sven».

Fäst dig vid det, herre; jag tycker det är så vackert: »ty hon älskade Sven».Den dag Sven, efter aftal, skulle stiga ned i dalen och begära arf och bröllop, blef en sorgens dag i buom.

Allt ondt hade Margit glömt, men att det funnits ett ondt »därnere», det hade hon inte glömt — och för det onda var hon rädd . . . Gifve Gud att! . . . Själf skulle hon stanna här uppe till dess det var förspändt till skjuts nedför predikstolen. Utstyrseln låg ju färdig sedan år. De höllo hvarandra så hårdt i hand, som om handtaget varit ämnat för evigheten, medan Margits tårar föllo, tunga och långsamma. De togo näring ur hela hennes väsen, herre.

Efter dem pinglade kreaturen i en lång sorg-fylld rad, och rackan hade sänkt den yfviga svansen som tecken på att hon »förstod».

Sven tyckte sig aldrig ha gått en så tung-sam stig.

Tala kunde ingen af dem.

Margit försökte till sist att spela en afskeds-låt; men fiolen snyftade den med, oeh så tyckte hon bättre om att lyssna på klockorna, som ringde in sorgen i hjärtat på henne, som ett hälgsmål.

»Du skrifver väl en lapp med jäntan», fick Margit fram till sist.

»Visst!»

»Och passar luren hvar kväll, när solen står snedt öfver hökbärget?»

»Visst, visst!»Flera ord fann han inte, Sven — förr än det gällde något som brann i honom, som brunnit i honom länge: att en enda gång få stanna till morgonen. »Det Tar tids nog stiga ned i gryningen.»

Luften var full af stillhet och aftonljuflig-het — de voro ensamma, herre, och de älskade hvarandra — med sin unga kärleks hela styrka!

Sannerligen behöfs det inte att man tror starkt — för att kunna tro alls ibland! Kanske om hon då . . .

Men ifrån hennnet utan mor ville Margit lämna ut sig själf med all heder!

Så kysste hon honom med den äkta kärlekens skälfvande styrka — lockade kreaturen omkring sig till ett skydd och sprang tillbaka mot höjden, medan han långsamt och motvilligt steg nedåt med sitt unga, osvalkade blod!

Tror du på helvetet, herre?

Jag tror på det, det är en riktig lisa att få tro på det — ibland!

Det finns människodjäflar, du, som man inte kan afväga något annat straff för än helvetets eviga eld.

Nu ska' du höra.

Jäntungen, hemma efter matsäck, hade mycket riktigt en breflapp med sig tillbaka.

»Styfmodern hade varit så beskedlig; lofvat både arf och bröllop, fyra-dags-bröllop till —och del skulle hon kosta på. Eljest hälsade hon så mycket och var så glad!»

Den kvällen blef det fest i buom, herre — med kaffe och färska rån och extra nattfoder åt korna. Ja, Bolla fick till och med krans kring hornen!

Skratta du gärna, om du så vill. Jag är mer hågad gråta, jag!

På natten låg Margit på sina knän och tackade Gud, som gifvit henne kraft att stå Sven och sin kärlek emot, och bad den store Fadern förlåta henne, att hon varit så sträf och misstänksam mot Maja.

Du djäfvul där nere i dalen, brände inte den bönen dig som droppande eld?

Söndagshvardagarna förvandlades till hvar-dagshvardagar nu, så lång och tung blef tiden.

Men pjåsk är inte våra flickors lag, och så arbetade och sjöng Margit dubbelt på förmiddagarna och stod hvarje kväll på sviktklippan för att därifrån vakta solens gång öfver hökbärget.

Sven var en styf blåsare, men Margit var en utan like.

Ännu talas det om, hur luren klang och jublade det året från buom!

Så en dag hördes inte kärleksljuden från dalen längre.

Först på femte dagen, just när Margit be-slutat stiga ned, för att finna lisa i sin ångest, klang den igen.

Men nu kom en ny ångest till Margit. Hon kände inte hvad luren sa': hjärtat tog inte in de granna ljuden, utan föllo de omkring henne som krossade skärfver.

I darrande förtviflan blåste hon nu fråga på fråga, och fick allt »oförståndigare» svar.

Du djäfvul, du djäfvul där nere i dalen som stod bredvid drängen och skrattade så de små tänderna lyste, medan du »på lek» lät. honom blåsa kärleksbud till buom!

Till sist orkade inte Margit oroa sig mera: hon måste nedöfver!

Sven var nog krank, kanske ramad af björn eller skadad vid huggning — och lät en annan sköta luren — för att inte skrämma henne. Nära var hon sanningen den gången, men inte nog nära!

Nu inte bara flög arbetet ur händerna på Margit — det sjöd! Att lämna hvad hon åtagit sig att sköta, i oordnadt skick, tänkte hon sig inte ens som möjligt; hjärtat fick värka bäst det ville.

Det var god ordning i tåget, när det till sist satte sig i rörelse nedöfver med Margit och Bolla i spetsen.

Genom Margits makt öfver kreaturen, kunde hon reda sig utan karlhjälp. Lill-Stina var ocksåså stursk öfver att få vara stor, att hon nästan blef stor till krafterna.

Först när Margit var kommen halfvägs nedför branten, tänkte hon på att det var söndag. Sabbatsfriden skakades och skars i bitar af klock-klangen. Hastigt stoppade hon gräs i skällorna, men ryckte nästan lika hastigt ut tapparna igen. Det lät ju som om de tågat mot en gård, där lik fanns.

Nej, klang och glädje skulle hon höra bakom sig! Gud allena visste hvad . . . Spela måste hon med för att inte höra ångesten i sig.

Så tågade de under bjällerklang och spel raskt mot hemmet.

Jag var där jag, när hon kom: vi voro där alla, herre. Där var gille, stort gille. Hur hon osedd kom in i huset, vet jag inte. När hon fick se alla kärror på gården, hade hon väl släppt in kreaturen i en hage och själf smugit sig bakvägen upp på vinden, där klädkistorna stodo; ty att visa sig som buatös för styfmoderns gäster hörde nog också till det, som inte ens föll henne in.

Jag såg henne först, när hon kom nedför vindstrappan. Hon bar en blå köp-klädning — jag minns den så väl — tyget kallades paramatta! Det var som en blå bit luft sänkt sig för hvart steg hon tog.

Ja, hade jag då bara vetat! . . . Men just

Nordanfrån. 8den sommaren hade jag hållits åt en annan sida af socknen, och för öfrigt hvad kan en man-niska göra vid sådant!

Rummet var packadt med folk — till förstugan stod dörren öppen; i den stannade Margit, bländslagen af aftonsolen, som just föll in genom fönstret. Kring halsen hade hon ett litet guldhjärta — nog Svens fästegåfva —.

Jag tänker jag aldrig sett henne fagrare.

Se, kunde hon inte, men höra kunde hon.

Prästen afslutade just då ett tal for de ny-förlofvade: enkan Maja Bjällman och Sven, »nykomlingen i Myrlilla». Alla trängdes fram för att klinga — alla utom den blå, orörliga flickan i dörren, som solen bara tycktes kunna göra mera hvit i stället för mera röd!

Det slog blixt i Majas öga, när hon upptäckte Margit. — Jag tror nog, att djäfvulen i henne var fullt lycklig i det ögonblicket! Men aldrig hade uppsynen varit mildare och rösten lenare ån nu, när hon steg fram och sa':

»Nej,, se Margit — det var då tursamt! Vi tyckte just det var svårt att inte kunna få skicka bud. Du känner väl Sven, tänker jag?»

Margits ögonfransar lågo som döds-skug-gor mot kinden, men så lyfte hon upp dem och såg på Sven, såg på honom, så hans själ kröp ihop som inför dom och död. Därpå tog honett glas, slog det mot Majas och sa' stadigt: »lycka till då!»

Ja, hon log med.

Så slog hon sitt glas mot Svens och sa' lika stadigt: »lycka till då!»

I den stunden mördades hon, midt framför våra ögon!

Tyst var det i rummet, så andedragen hördes. Man hade sport om Svens besök i buom, och alla ville nu se, hur hon, Margit, bar sig åt igen.

Fem minuter senare stampade spelmannen upp till polska och den första, som dansade ut, var Margit. — Det var nog bara skvaller efter allt det där pratet om buom!

På kvällen låg som en nedfallen bit himmel på vindsgolfvet öfver de i hast afrifna bua-kläderna. Margit tyckte, att det var hon själf

— bua-Margit, som låg där i en hög, nedsmutsad och trampad på!

Hade hon i det ögonblicket funnit tårarna, så... Men nu fann hon bara fyra till döds stickande tistelord: »aldrig visa dem något; aldrig visa dem något!»

De orden åt det hjärtat. Måtte det då inte bli ve utaf!

Men det är en historia, som blöder, det här, herre. Kanske att du inte vill höra mer? Jaså,det vill du ändå. Nå ja, många ord blir det inte till.

Från den stunden kunde ingen vidare beklaga sig öfver brist på utdelning i Margits glädjebank.

Aldrig hade hennes skratt klingat muntrare öfver gården, aldrig hade hennes vilja »att dra» varit större.

Huset sjöd af jäkt — bröllopet skulle nämligen bli så godt som genast — och om allt, allt var Margit med! Ja, till sist erbjöd hon sig till och med att bli »framma», fast det var mot sed och bruk, så rädd var hon att inté göra nog.

— — — Grannröd var hon i fargen, och ögonen glänste som stjärnor mot fall.

Hvad det betydde, tänkte ingen på, och den som tänkte ...!

Själf tänkte hon nog minst, herre. Hon hade ju bara en tanke. Ibland tyckte hon, att hon sprang på ett svajande rep öfver ett sjudande mörker. Men då klamrade hon sig fast vid tistelorden, bakade in dem i bröllopstårtan, sydde in dem i brudklädningen!

Och så skulle man inte tro på helvetet! Jo, säger jag dig, jag tror och dömmer henne, Maja, till evig eld. Vår Herre må i sin barmhärtighet göra med henne som han vill!

Ung, oerfaren, uppvärmd, hade han inte varit svår att snäija, han, pojken, men hålla honomkvar blef värre. För att binda säkert, hade inte Maja varit så noga med banden, och med svalkan kom ångern.

Det var ju Margit han älskade — bara Margit.

Så blef Margits svängande rep öfver mörkret ett rep af glödheta nubbar.

Sven tog sig före att genskjuta henne hvart hon gick, att tigga och att be. Om Margit bara sa' ett enda ord, så skulle han göra slut med Maja!

Men Margit sa' aldrig det ordet, herre!

Hon stod framför honom med nedslagna ögon, fast sluten mun och hårdt sammanknäppta händer.

Han lyckades aldrig drifva henne till tal eller förklaringar.

Det var det enda hon riktigt visste att hon inte ville: svara! . . . Det enda hon riktigt visste! Den här Sven, som ville svika igen, var inte hennes Sven, Sven i buom! Han var bara »en talande». Och ändå gjorde orden han sa' såondt som hugg i öppet sår! Han högg ju i hennes kärlek! —- »Men — aldrig visa dem något — aldrig visa dem något!»

Om nätterna, bara gick, gick, gick hon! Jag hörde henne många gånger, jag.

Maja lefde i en ständig oro, trots sin segerkänsla.Att Margit helt enkelt skulle låta henne »ta Sven», trodde hon ingenting på, efter hon ingenting förstod af slikt sinnelag. Också spionerade och vaktade hon utan rast eller ro.

En natt fick hon mot morgonsidan se Margit glida in i ladugården.

Det gällde nog ett möte!

Försiktigt, för att inte ertappa dem, ty hon ville inte ertappa dem, smög äfven hon sig in. Hvad fick hon då se, tror du?

Jo, Margit, som med armen kring Bollas hals sof, så dödstungt som bara en vandrare, som i dygn och dygn irrat vilse i en skog och blifvit till lifsmärgen utmattad, kan sofva.

Nu under sömnen syntes bäst hur mager och utbränd barnet blifvit.

Majas hämdkän&la kände sig mättad ändt-ligen. Den nacke, som vågat se henne öfver axeln, var böjd så djupt som ned till ett kreaturs hals för att där söka några ögonblicks ro och hvila. Hon var nöjd!

Smyghata så väl som smggålska låg för slik usel feghets natur.

Ja, tro du mig, hennes stora agg till Margit hade nästan besvärat henne. Hon var rentaf glad att få krympa ihop det igen.

Från den dagen bjöd Maja för egen skull till att skona Margit, bjöd till på ett beskyddande vis — men Margit lät inte beskydda sig, herre.Hon blef också bjuden att resa bort, men då skrattade hon bara trotsigt och frågade om folk glömt af, att det skulle bli glädje i huset nul

Jag höll mig kvar i gården i tanke att--

Maja var skicklig i konsten att snärja män. Pojkens egen ofördärfvenhet hjälpte också till. Nu kunde han inte slå sig loss längre: bröllopsdagen var innel

Också var Maja strålande, och så var Margit, som hållit fast vid att få bli framma, och nu höll på att klä' bruden i storkammaren. Hon stack nålar, grannlåter och band så försiktigt i Majas hår, som om hon prydt sin käraste vän. Och kanske att Maja var hennes käraste vän: hon mindes ingenting merl — Själfva tistelorden svängde som glödande hjul i hufvudet på henne! Allt sviktade!

Just när slöjan sattes fast, kom bud att Sven ville tala med Margit.

»Gå du», sa' Maja fryntligt — hon hade råd »vara folk» nu. — »Det gäller väl begåfningen, tänker jag. Framman ska' ju alltid begåfvas.»

Margit såg på henne trött. Så fyllde hon händerna med plymer och band och gick sakta ut till Sven.

Sven, i full brudgumsmundering, var hvit ända till läpparna, och rösten var pressad, när han hviskade:»Bara ett ord, Margit — ett enda — och jag säger nej inför prästen!»

Margit for med handen öfver pannan.

»Hvarför talar du så hårdt?» frågade hon klagande.

Så återvände hon till bruden, lika sakta som hon kommit. . .

Kyrkan, som låg nära till hands, var prydd med grönt. Grannarna, lika villiga att vara med om glädje som om sorg, ordnade sig ifrigt till bröllopståget.

Efter brudparet, öfver hvilket riddarna höllo pellen, kom, enligt bruk, framman ensam, i svart klädning, ljusblått skärp, handskar och en stor kvast af ringblommor i handen.

Hon gick med nedslagna ögon, for ibland med handen öfver panna och satte fotterna så försiktigt framför hvarandra, som om det gällt följa en sviktande tråd.

Vägen krökte genom en gulnad björkhage och öfver ett gult rågfält, hvars afhuggna stubb var svartstänkt af frosten. Luften var tung: endast öfver kyrkans tak föll en solstråle. De gamla sa', att den strålen betydde lycka!

Jag önskar jag kunde fara öfver, hvad som nu kommer, så lätt, som när frosten andas--

Vid altaret väntade redan prästen; under orgeljubel skilde bröllopsskaran sig i tvänne armar, till dess brudparet stod ensamt vid altar-ringen. Margit hade stannat orörlig midt på stora gången, i solstrålen, som just då tärde in genom fönstret. Alla sågo vi nu hur dödhvit hon var. Prästen hostade påminnande, men hon rörde sig inte. Först vid frågan, vill du Sven hafva denna Maja till din äkta hustru, — såg hon upp och log svagt. Så gled hon sakta fram mot altaret och ställde sig vid Svens lediga sida.

»Vig, vig!» hviskade Maja, gråhvit i färgen. »Hon vill bara chikanera oss!»

Prästeh, som hade i godt minne Margits styfsinthet vid faderns död, upprepade vigsel-frågan, fastän det var något i det hvita flickansiktet framför honom, som . . .

Sven försökte svara, men tungan var utan kraft: han kunde inte.

Som omedvetet tog han Margits hand i sin, och nu talade Margit med en röst, som ingen kände igen, så mjuk var den, så mild och ändå så död.

»Hvarför svarar du inte prästen, Sven? Nog kan du vigselorden! Minns du inte hur ofta vi läste öfver dem i buom? Jag — Sven — tager

— dig — Margit — till min — äkta — hustru!... Åh, nog minns du det?»

Det stela kärleksleende ansiktet vände sig långsamt emot honom. Då knuffade Sven upp kyrkdörren, slog händerna för ansiktet och flydde genom den gula björkhagen.Varsamt, som om det gällt skydda ett vacklande tempel för fall, lade prästen ihop handboken. Ingen vågade röra vid henne — mer än solstrålen.

Nickande och leende gick hon åter ned öfver gången.

Så hördes ett skratt! . . .

Bed till Gud, herre, att du aldrig må få höra det skrattet från någon du håller kär!

Vi måste handbinda henne . . *

Efter tre veckors våldsam kamp kom själens fullkomliga begrafningsakt, och med den kroppens hälsa tillbaka.

Jag har så ofta undrat, om hon skulle haft större motståndskraft mot den stora sorgen, om hon sluppit nöta ut sig på de små krafven?

Det är tungt, herre, ständigt göra mer än man orkar . . .

Margit är glömd för längesedan: hon är blifven »buabruden», vår näjds poesi och saga. Det är inte litet att få bli en näjds poesi och saga! Många af oss bli till intet alls!

Se på henne nu, herre. Se hur klar profilen står mot det svarta hucklet; se hur lång-fransade ögonen äro, och hör hvad hon sjunger:

»I skogen bor vännen, i skogen bor Gud — i skogen bor solen, i skogen bor du!»

Till döds måste hon brytas för att bli lycklig, ty hon är lycklig nu, hjärte-Margit . . .Hon sörjer aldrig mer, bara glädes och håller af, håller af *allt!*

Sven reste långt bort. Jag minns honom ständigt som en fördömd flyende genom det gula. Stackars pojke, stackars pojke!

Maja tvångslämnade orten. Gräset växte för tätt på vägen till hennes gård.

*

En björnhistoria.

Såå, herre, du vill prompt höra en björnhistoria? Nå, jag är just i det humöret! . . .

Du ska' få höra den om Johannes, studenten . . .

Johannis var en student med binockel, svarta klädesbyxor, spegeldosa med snus i och en hvit hvit hvit studentmössa, så ny, att den frasade om öronen både på honom och på andra. Reda på världen hade han och lärdom hade han — i synnerhet det senare.

Ja, du, han var så lärd, att han inte hade plats för lärdomen i sitt eget hufvud, hvilket nog också var ovanligt litet i måttet, utan måste plottra ut den åt en och hvar han fick fatt uti.

Barnfödd var han häruppe, men det gjorde han allt för att glömma, efter vi i fråga om civilisation stodo »polen så ovanligt nära».

Fostrad i Gudsfruktan och enlda seder var han, men det försökte han också att glömma. Vår Herre föraktade han djupt såsom »ett miss-lyckadt begrepp», därnäst skrock och historier, och trodde säkert, att om någon skulle kunna förbättra plantsystemet, hvilket enligt hans åsikt var högst felaktigt »i konstruktionen», så vore det han, Johannes-Petter-Karl-Olof Jansson, eller »John Johnstone», som han själf läste ut namnet.

För att hjälpa andra stafva det rätt, hade han låtit trycka det på hvita lappar, som han kallade visitkort. Jag har jämt 12 sådana, herre, »efter mitt minne var så klent».

En liten fåfänga hade »herr John Johnstone», den att få mäta krafter med en mäktig björn, få krama sönder den till en blodig massa, träda fram för folket och ropa: »sen här en man!» Och så bli hemburen i triumf med den krossade björnen bakom sig, dragen på en flaka af femton svettdrifna män.

På så sätt skulle han vinna berömmelse äfven till kroppen och hans namn gå till eftervärlden i alla de olika storhetsformer, som be-höfdes för att skapa en verkligt mäktig man.

Men björnarna hade inte bättre vett än vi, herre, de ville inte alls låta krama ihjäl sig af herr John Johnstone; de

visade sig inte ens, och då gaf herr studenten ut det som säkert och visst, att björnarna här uppe »fanns endasti hufvudet på folket» — och så föraktade han oss äfven som lögnare.

Utan svagheter är ju ingen. Herr John Johnstone hade en: han tyckte ännu om hjortron och helst om att få plocka dem själf, svala och friska från stjälken.

Den första dag ryktet gick »att nu var myrn gul», begaf han sig också af på hjortronfängning med Heine i bakfickan, en smörgås i framfickan och en butelj dricka i byxfickan. Och så en stor knif vid sidan — för manlighetens skull.

Soligt var det och härligt var det, men det såg inte herr John Johnstone, ty han såg på den tiden ingen annan härlighet än sin egen.

Myrn var som ett guldhaf, herre.

Guld hvart man såg. Rödt guld, gult guld, svart guld och allt det guldet nickade som tunga topaser i ett uppslaget sammetsetui!

Fjärilar med guldstoft på vingarna svepte snålt öfver bären, och vid synranden vågade luften i ett tunnt genombrutet guldskärp. Från fjällen kom vinden i breda slag och hämtade sötma och bärdoft åt de törstiga bärgen, och i långsträckta slag flög den blå skogsdufvan lågt efter marken som berusad af guldglöden.

Men som sagdt slikt såg inte herr John Johnstone. Han bara såg, att bären voro saftiga och kände, att de voro friska och söta nog att behaga hans tunga.På holmen, myrns enda fullkomligt säkra punkt, frukosterade herr John Johnstone, och så lade han sitt ljusa hufvud till ro mellan ett par sammetstufvor, för att låta surret af de millioner insektsmammor, som matade och vyssjade sina små, också vyssja honom till en lärds stilla tankehvila.

Han var säker på, att det var något fel med idén om myrer med!

Fuskverk hela skapelsen!! Ordningen i naturen?? Prat! Ordningen vore bara en naturligt verkande växelkraft, ett evigt perpeteum mobile, som uppstått genom .. .

Här svepte den söta myrvinden in herr John Johnstone i ett så bedöfvande famntag, att han somnade, helt prosaiskt och tarfligt somnade som en bondpojke, hvilket han också var, fast litet vriden ur gängorna för tillfallet.

Han vaknade med en känsla af att surret var så märkvärdigt förstärkt: det lät som om en jättebikupa svärmat alldeles bredvid öronen på honom, och sd lärd var inte herr John Johnstone ännu, att han inte visste, att bikupor inte förekom här på myrn.

Han satte sig upp och såg!. . .

Hvad tror du han såg? Jo, en brun slagbjörn af största art, tydligen liksom han ute på hjortronfangningen.

Om någonsin en björn sett lycklig ut — såvar det den björnen. Han satt på stussen och öste hjortron i sig som i ett kar. Pälsen var lätt och yfvig; mungiporna uppdragna i salig njutning, ögonen halfslutna och ur det breda bröstet kom det egendomliga, bikupslika ljud, som sär-tecknar en björn i solskensstämning.

Att säga att herr John Johnstone blef rädd, skulle inte ge det minsta begrepp om hans känslor: han blef helt enkelt död af förfäran.

Röra sig vågade han inte; skrika vågade han inte; andas vågade han inte; dra in sina ben vågade han inte — men ligga stilla vågade han ändå allra minst af allt.

Så gjorde han en våldsam volt och lyckades verkligen komma bakom »holmens» enda stora sten.

Björnen bokstafligt gapade, så bären runno ur munnen på honom! Kunde det finnas någon art af kryp på myrn, som inte han kände till? Och ett så stort till!

Han började att vädra — i långa sugande drag!

»Alldeles som om han vädrat stek», tänkte Johannes, ty i detta pröfningens ögonblick krympte han ihop till

Johannes igen. — Ja, han skulle gärna ha krympt ända ner till »lilFJonke», som modern till hans fasa ännu ibland brukade kalla honom, om han bara hade kunnat komma ifrån dettatFly! Hvart skulle han fly?

Det fanns ju bara en stig, och på den satt björnen, vaggande och vädrande.

Nalle, gammal och erfaren, (han hade plockat inte mindre än fyra kulor ur kroppen !) hasade sig framåt sakta, sakta. — Ett par tum då och ett par tum då . . . alltjämt vädrande och mumlande.

Han kunde inte få korn på krypet.

Människa? Nej. Får? Nej, inte riktigt. Och hvad var det det hade för hvitt i toppen? Var krypet en svamp? Det var nog en .svamp, en stor ny sort!... Nalle var vegeterian. Han tyckte svårt om svamp. Stjälpande sig på alla fyra tog han ett par luffande steg framåt--

Johannes, hjälten, böljade rabbla upp »Gud som hafver barnen kär», varande en tillräckligt storsinnad ande, att inte längre komma ihåg några slags »misslyckade Gudsbegrepp».

Björnen saktade af — men fortsatte sedan.

Då, o, blygsel, råkade Johannes tänka på ett skrock — att den som kallade björnen »fader», inte skulle bli rifven.

Skrock?? Aldrig sänka sig till det!

Han skulle stirra på djuret,* magnetisera det med sin blick, med sin blick!

Björnen lyfte sig varsamt öfver »holmens» kant. »Bössorna» voro så illmariga. Något eget

— var — det — ändå med svampen!

Nordanfrån. 9Johannes försökte stirra in i nalles ögon, stirra majestätiskt.

Men det är rysligt att stirra in i ett par björnögon, herre: de äro som flammande, blixtsnabbt hopkrympande och sig åter vidgande bärnstens-eldar. Man drages in i dem!

Johannes fick yrsel . . . Han såg genom det gula, rakt in i hjärnan, såg huru nalle styckade honom — letade ut de bästa bitarna!

»Tvi dig, ditt otäcka spektakel!» skrek Johannes, nu så alldeles utom sig själf, att han blef en nordöfverpojke igen och kände behof af att efter god nordansed håna »gamlingen».

»Tvi dig, tvi dig, tvi dig! Tror du kanske att jag är rädd för dig, din gamla korifvare? Tvi dig, tvi! sa’ jag.»

Björnens hittills bekymrade ansikte slätades ut med ens. Nu hade han fått grepp på krypet! Hörde till bössorna — ändå, men till pojk-bös-sorna! Skulle knastras och bäras hem till mor och ungarna, som jämt käxade efter kött och kött. Mager var han visst, kräket, men en munsbit blef han ju alltid!

Säker på sin sak, nalkades nu nalle lugnt, med blodrödt gap och hopdragna, tindrande ögon.

»Utmärkta herr björn och fader», skrek Johannes, nu på knä och med hopknäppta händer. — »Hör du — fa-der, om du bara låterbli att rifva mig, så ska’ — jag — i kväll — själf leda — ut i skogen — en stut åt dig, en

— som — är mycket fetare och bättre än jag ... En stut — goda — herr björn och — fa-der-r/»

Björnen stannade och slickade sig om mun.

Det var tydligt att han tyckte om stutar! Johannes kände het ånger öfver att inte förr ha

skattat åt---Himmel . . . nalle tyckte

både om studenter och stutar!!

Endast genom att blixtrande snabbt kasta sig upp i björken, holmens enda träd, hade Johannes räddat sig från björnens väl planlagda dödsgrepp.

Nalle kände sig litet flat att ha ramat miste, men så började han helt lugnt att ömse skaka och ömse höja trädet i

långa jämna tag.

Den där karten skulle han väl ruska ned snart!

Johannes sviktade och svajade, men höll sig krampaktigt fast för att inte bli kastad i träsket.

Hvilket öde!

Söka rädda sig från att bli kastad i träsket, för att dö i en otäck, oestetisk, stinkande björnmage — utan vittnen — bortglömd!!

Just då kom tanken till honom — att han ju hade en knif: en duktig, stor knif!

Om han skulle stiga ned och kämpa — till sista blodsdroppen?--Nej, det skulle bara vara att reta upp »mördaren» än mer.

Han var minsann arg nog förut!!

Björnen, som höll björken i god släng-gungefart, började brumma af otålighet. Han hade fått aptit själf under arbetet. Men han kände myrn, han! Den var inte platsen för häftiga anfall. Nej, bort på säker mark måste han bära krypet — för att--

»Tvi, hvad du är ful i käften!» skrek Johannes, som i öfvermåttet af sin fasa blef en nordöfverpojke igen och retades af att se björnens hufvud oupphörligt sticka upp ett par tum från sina ben. »Vill du ha traktering, hva?»

Dask! slängde Johannes nu sin mässings-dosa, full af snus, i det öppna, hetflåsande gapet.

Nalle släppte. ögonblickligen trädet och for med ramarna öfver hufvudet för att känna om han var sårad.

Så tittade han på sina sidor.

Nej, intet blod, inga kulor någonstans!

Nå, då kunde han väl smaka på krypets traktering, då!

Han knastrade kraftigt till om mässings-dosan, vrålade till, stack bakdelen i vädret och hufvudet i den våta mossan, ref sig i munnen, grinade, spottade och svor. Ja, herre, han svor verkligen — här uppe finns till och med björnar, som bedja böner — gjorde krumsprång och bar sigså tokigt åt, att Johannes, halfdöd af fasa som han var, måste skratta. Ja, han skrattade, herre, så han höll på att trilla ur trädet, utan skakning, skrattade så han snyftade.

Men — så fick han en tanke — som verkligen var hans egen. Han kunde ju fly nu; stigen var klar och nalle sysselsatt. Men Johannes hade fått björnfrossan, herre, han kunde inte röra en fot.

Nalle rullade hufvudet allt fortare och svor allt värre, till dess han rullat och svurit upp sig till fullt ursinne. Var just likt en »bössornas» fega afkomma att kasta »gryneld» i halsen på en hederlig björn, när han inte dög till mer!

Men så skulle han också — —

Glömsk af den osäkra marken, grep nalle åter fatt i björken — nu på allvar.

Svaj, svaj, svaj!

Aldrig har en »kart» blifvit bättre skakad!

Johannes kände sitt tag slakna, sina sinnen förvirras; han tryckte studentmössan till sitt hjärta och föll, herre, föll som en man, efter han inte kunde annat — föll mjukt, varmt, skönt

— direkt på björnens yfviga rygg!

Nalle vände på hufvudet och stirrade häpen på krypet; Johannes stirrade lika häpen tillbaka — försiktigt läggande upp sina ben på den urriga pälsen, »ifall det skulle falla »far» in att vilja ta sig en smakbit i förväg».Nalle såg flat ut — och kände sig flat. Lägga sig ned och tumla, för att göra kål på kräket, kunde han inte göra hår — det visste han.

Det visste Johannes med, och så blef han en nordöfver-pojke igen och det med en känsla, som han förr aldrig kännt maken till.

»Hej, min björn!» skrek han. »Hej, min björn! Här ska* du få för mig!» örfil. »Här ska' du få för dig!» Dask, dask! »Här ska' du få för stuten i skogen!» Dask, dask dask! »Och här ska' du få för kolar-Jans ko du ref!»

Dask, dask, dask!

Nalle skakade på hufvudet, som om han fått ett getingbo i pälsen, och begaf sig högt brummande ut på stigen för att på säkrare mark företaga aflifningen.

Johannes gret, skrattade, hojtade och skrek och använde friskt hälarna till sporrar.

Men så kom han ihåg sig, gled oförmärkt ned vid en bi-stig invid »land» och hade den oändliga glädjen att från toppen af ett träd åskåda hur nalle gång på gång tumlade i skogsbrynet

— för att hvarje gång titta lika förvånad och ursinnig på den fortfarande tomma marken.

Till sist ryckte »far» i ilskan upp ett par ung-träd och luffade under de våldsammaste brummanden hem — för att klaga sig hos »mor!»

En hel vecka låg Johannes till sängs efter persen han utstått. Det var mycket han fått attfundera på — mest funderade han på den där nordöfver-pojken i sig. Kanske att? . . . Ja, det var många »kanske» han hade fått att tugga på.

Men *glädje* af sin historia fick han aldrig. Till och med Jon Lars, hvars farfar dödat tre björnar och därför ännu njöt stort anseende som björndödare, spottade åt honom. Likaså björn-Olof, som hade »egenhändigt» dödat 22 björnar och fått medalj, spottade åt honom.

Sydöfverfolket blefvo de värsta: de drefvo skoj med honom och sa', att han drömt hela skräpet i surret på myrn!

Luta dig ned, herre, så ska' jag hviska något i ditt öra, men berätta det bara inte. Det är möjligt att han drömt, han Johannes; det har händt förr, att björnhistorier blifvit drömda här uppe!

Men hysch-hysch! ...

Emellertid blef Johannes en duktig skogskarl, hvad det led. Han hade fått blick för proportioner, herre, där ute på myrn. Det är minsann inte *alla* björnhistorier, som visa slika goda resultat! Ha ha ha!

*

Enoch frostmannen.

Har du någonsin sett ett kungsträd, herre, ett af de där höga med krona, inte bara i toppen utan också på grenarna?

Slika trän växa djupt inne i skogen och se alla andra trän öfver hufvudet, inte därför att de äro stolta, utan därför att deras växt är sådan.

Människorna gå i följe, när det gäller fälla ett sådant träd.

Spånen flyger så tunn ur stammen, som vore den af järn, och minst tio dagsverken behöfs det innan människohänder kan komma den stolta kronan där uppe i solljuset att darra till fall. När det trädet till sist faller, herre, sker det med ett sådant dån och brak, att de, som fällt det, springa och ropa högt i ångest och förfäran. »Enoch frostmannen» var ett sådant träd.Älskad var han inte, men fruktad var han, ja, hatad med, mest af de små, de där som känna sig stora genom att blindt hålla fast vid hvad förfäderna tänkt ut som rätt.

Det sades allmänt att när Enoch var ung, brukade han bedja modern stänga in sig, när humöret sjöd upp för hett. Han fruktade styrkan i sig, ser du!

Numera var Enoch en myndig man, som fattade myndiga beslut och visste genomdrifva dem med kraften af sin vilja, inte med kraften af sina knytnäfvar, fast visst kunde det hända, att han än i dag brukade äfven dem, »när

inte vett och kloka ord hjälpte».

Sju ståtliga söner hade Enoch, kungstel-ningar allesammans; så kom på slutet ett flickebarn och sammanfogade ringen. Hon föddes en vårdag midt i vintern, hon Lisa. Vi ha sådana vårdagar här uppe ibland, herre; när solen skjuter som glödheta spjut ned i snön, fåglarne noppa sina bröst, och västan blåser på fjällen, så de rodna i sommarglöd.

Bli hur kallt det vill sedan: skogen har sitt vårmärke kvar.

Liten och eländig som hon var, förde ändå flickungen jämmer och rop med sig.

De ropen tillgaf modern henne aldrig.

Det är nu en gång så, att våra kvinnor anse det som en skam att jämra sig i barnsnöd,och mor Brita på Ålgögården hade inte utan skäl namn att vara den stoltaste hustru i socknen. Gossarna hade alla kommit till världen på sätt de borde, de . . .

Så tog hon agg till barnet ifrån böljan.

Nå ja, avoghet och ovilja gjorde inte flickan något då. Hon växte, trifdes, jollrade och var sig själf nog.

För Enoch kom det något nytt in i lifvet med flickan.

Första gången han såg det ljusa hufvudet lik en solfläck krypa omkring på golfvet — drogos ögonen dit med en slags mulen förlägenhet.

Det var sed och bruk på Ålgö gård, att endast stora mörka gossar föddes . . . »hvar hade den där bortbytingen kommit ifrån?»

En dag tog solfläcken sig för att äntra uppför Enochs storstöflar.

Enoch satt stilla som inför ett spännande fiske. »Pojkarna hade aldrig vågat slikt!»

Det smickrade honom, att hon inte var rädd, flickungen — och så var han så i botten trött på att ständigt inge samma känsla!

Dagen därpå balanserade solfläcken sig upp i Enochs knä, och nu måste han ju rent af »röra vid» henne — flickan. Han, som aldrig rört vid något af sina barn annat än för att straffa.

Ja, det var nog då den stora faderskärleken kom till Enoch.Enoch talade aldrig 0111 sin känsla, men den låg i honom som ett skimmer.

Hans första blick gällde flickan, hans sista likaså, och en gång, när hon gick vilse i skogen, hade han inte kläderna af sig på tre dygn och höll på att jaga lifvet ur grannar och tjänare i sitt kraf på att de skulle stå ut med att leta.

När han så till sist fann flickungen i godt förvar hos kolar-Knut lyfte Enoch allt ögonen högre upp än vanligt för att tacka. Det var eljest alltid Enochs tal, att den gjorde Gudstjänst nog, »som höll ögonen på prästen*.

Vacker var hon ju inte — flickan — bara ljus och lätt, med små fotter och ett förunderligt hår.

Blöta, fläta, dra, begagna nålar och band hur hårdhändt modern ville, och hon ville, så fick hon inte bukt med de urriga, ljusa och lockiga länkarna ändå.

Till ungdomens förströelse i kyrkan hörde att försöka räkna ut, »när Lisas hår skulle börja lyfta sig i solskenet».

Pojkarna kristnade henne till »solhår» — och det namnet fick hon behålla.

Läsa fullt rent lärde Lisa sig aldrig — hon glömde allt, som var besvärligt att minnas, och läsa var svårt besvärligt. Till och med moderns hårda ord glömde hon.

Inte kunde hon dikta, inte kunde hon sjunga,men ett kunde hon — hon kunde lyssna och tro — tro intill döden.

Det fanns ingen saga så underbar, att hon inte djupnade till den genom sin tro.

Hon hörde hvad man inte sa’, herre, och den som fått den gåfvan står nog på diktarens tröskel.

Modern predikade: »en dotter på Ålgö gård skulle vara värdig, stolt, arbetsam och full af goda föredömen».

Lisa bjöd till att vara alltsammans.

Men så »glömde» hon sig igen —. — och sprang, när bannorna rägnade för hett, ut till fadern och bröderna, som aldrig funno fel på hvarken hvad hon gjorde eller inte gjorde.

Jag tror nog, att om barä Enoch funnit fel på flickan en enda gång, skulle hustrun kännt sig nöjdare.

Enoch fann ofta fel på henne! Så bannade hon än mer — bannade med afundens agg.

När Lisa väl läst för prästen, började man vänta friare till gården — men de komrao inte med hast.

Lisa slog inte an på gossarna: hon var för späd, för lätt, för kvick både i rörelser och i tal.

Hon surrade kring öronen på dem som ett vårmygg: de visste aldrig hvad de skulle svara förr än dagen därpå. Det tröttade dem.

»Och så var hon så hvit i skinnet, och såvar rösten så skrällig! Det lät som om hon talat ur en vasspipa!»

Modern sa’ försmädliga ord, men Enoch kände sig nöjdare än han ville erkänna. Hemmet utan flickan — det vore dagen utan dager. Helst hade han velat rita öfver dörren: »Inga friare hit!» Men det teg han med.

Själf tycktes Lisaj inte ha tanke på gossar.

Hon »surrade» och »glömde»; tryckte ett litet märke på arbetet här och ett litet märke där. Stod på kvarnbacken och lät det »olof-vandes» lösta solhåret blåsa i vinden — och blef alldeles vild när våren kom! I sin gröna vadmalskjol dök hon upp öfverallt i skogen, med händerna fulla af sippor, mossa och löf.

Modern till och med slog henne för den odygden — men den satt så djupt, som om hon haft den i blodet.

Hjärtat tycktes lika outveckladt som huf-vudet — och så skulle kärleken komma just till henne — så öfverrumplande våldsam!

Enoch låg, när det hände, hårdt i tygeln — hårdare än någonsin.

Genom egna försök säker på, att frosten sög mest all sin styrka ur träsken, ville han bilda ett slags härnadståg mot pesten genom utbyte af arbetskrafter.

Hvarje bonde skulle förbinda sig till krigstjänst i så och så många år mot frostfolket:svära att företaga dikningar inte allenast på egen gård utan också på andras.

På så vis skulle man inom så och så lång tid ha torrlagt så och så många marker och ...

Men du vet väl, herre, hur det går, när en människa vill betrygga andra människors välstånd, i synnerhet när det skall ske genom utbyte af arbetskrafter?

Hat, kif, strider bli ju alltid följden. Knappt finns det något, som människor försvara så hårdnackadt som just sina lidanden!

Sammanträdena, som Enoch lyste ut, blefvo endera döda grafvar eller surrande — och stickande — bikupor.

En gång stängde Enoch in hela bylaget i värmestugan vid kyrkan, »för att få erfara hvad verkan Guds ord haft på församlingen».

Guds ord hade ingen annan verkan haft på församlingen än att beslå den med en stumhet, som inte ens två timmars instängning kunde lösa.

Då slog till sist Enoch näfven i bordet, så gubbarna hoppade, och röt: »Dika ska ni ändå, om jag så ska bruka er själfva som gräf!»

Prästen, af utspädd bondesläkt, höll med bönderna af kärlek till budordet: »du skall inga andra gudar hafva för

mig».

Det gjorde motståndarna trygga.

Hemma var Enoch nästan aldrig på den tiden.Han for omkring i socknen, talade, predikade, grälade, köpte, sålde, gaf löften, ja, mutade med, när sådant bar sig.

Var det då underligt att han inte såg, att Lisa numera lefde sitt lif i en annan?

Det var en besinningslös kärlek, hennes, herre, en kärlek i kvitter och jubel — utan tanke på ansvar och följd — en äkta vårkärlek!

Han var inte så ung, mannen hon älskade, men tycktes vara det, inte så vacker, men tycktes vara det.

Han var fast hos prästen för en tid som rumsmålare och kunde berätta, inte om kungar och om troll, men granna historier om sig själf.

Snart tyckte Lisa de historierna vara de underbaraste och skönaste hon hört.

Han var »grefveson», må du tro, uppfostrad i smyg på ett gammalt slott, som skulle bli hans en gång, när en viss grym någon dött, och då skulle Lisa bli hans grefvinna!

Hvad kunde hon göra annat än tro, hon, hon, som bara fått en gåfva — trons!

Nej, henne dömmer jag inte — — nej, nej

— — men modern!

Hon skulle kanske ha ropat som under mördareknif, om jag sagt henne, att hon velat flickans fall!

Nå ja, kanske hon inte ville det, precis, men låta henne bli litet suddad af en »nedöfverbo»,så Enoch skulle få se hur den flicka var, som han i allt satte framför henne, hustrun, det ville hon.

Det finns kvinnor, som inte tåla någon bredvid sig, än mindre framom sig: mor Brita hörde till dem. Och så hade han aldrig fått vara annat än numro två se'n flickan kom.

Svartsjukan hade förvridit henne — och hjärtehungern, kanske. Ty hon hade tagit Enoch af kärlek, hon, fast han — —

Väl kan ju också hända, att hon heller aldrig kunde ta upp slik tanke, att hennes dotter kunde ge allt, innan prästen sagt amen.

Fråga fåglar efter om prästen har sagt amen, när vårskyn är full af värme och eggande sol!

Han kom ofta — målaren, men alltid när Enoch var borta.

Sönerna, som i smyg voro lika fulla af beundran för solhåret som fadern, talade ibland sins emellan om de täta besöken: »men när mor ingenting sa', så!» . . .

Och modern hon sa* ingenting, hon såg ingenting, hon, fast luften omkring henne dallrade af slik besinningslös kärlek!

Så kom upptäckten.

Det hände — på eftersommaren — i logen, där Enoch stod och tröskade, omgifven af de sju sönerna.Det var en grann syn se dem på det sättet arbeta tillsammans.

Enochs slägga, tyngre än alla de andras, piskade säden så snabbt, att det blef ett riktigt styft göra för sönerna hålla slagen samman. Skjortan var uppryckt öfver bröstets breda spänning, och öfver pannan låg hot och vrede.

Han hade dagen förut med prästen haft ett samtal, som ännu sjöng i både hjärta och öron och blod.

Genom dörren syntes det solljusa landskapet utanför; — men Enoch såg ingen sol — bara skugga — idel skugga.

Det skulle nog drifva honom att ge tappt till sist ändå, kopplet, som inte dög till annat än skälla — och skälla

»nej!»

Hvad tjänade allting till! Han kände att tröttheten grep honom.

Då fick han genom dörren sikte på Lisa, som kom flygande nedför kvarnbacken, och med henne såg Enoch med ens solsken både inom och utom sig.

»Det skulle nog gå — han skulle bara hålla i, ruska dem — skaka dem!»

Lisa sprang på ett underligt sätt, rakt fram, som om hon varit framdrifven af en egen hård vind.

Jå& på logen flög hon — och fram till fadern. Blicken var stirrande, kring munnen låg

Nordanfrån. 4 10stelnad fasa, färg hade hon ingen. Alla släggor stannade af, ja, Enoch glömde sig till och med därhän, att han försökte draga barnet intill sig.

Hade modern rent skrämt flickan från vettet!

Men Lisa ryckte sig loss — såg förvirrad på fadern, slog händerna för ansiktet och störtade åter ut, nu till skogen. Men hon hade lämnat spår: ett bref, som fladdrat fram ur handen.

Det var väl Guds vilja — — —

Två minuter senare sprang Enoch öfver gården — ryckte upp dörren, först till storstugan, där hustrun stod i sysslor, och så till kammaren innanför.

»Stäng in mig!» röt han.

Ansiktet var blått, ögonen glödde, och kring pannan låg en tjock vredessträng slingrad som en stypande orm!

Förfärad lydde hustrun.

En half timme rasade Enoch därinne, slog sönder allt han fick fatt uti, ja, själfva spisen sparkade han sönder, medan hustrun och sönerna, nästan lamslagna, stodo i väntan utanför.

»öppna!» ljöd det till sist därinne.

Darrande lydde hustrun.

Hos Enoch hade den tjocka vredessträn-gen lagt sig — men i ögonen låg blod.

»Sätt för!» befallde han kort.Hastigt blef alltid Enoch åtlydd, men nu flög hästen i skaklarna.

Färden gick i sken nedåt prästgården.

»Jo, målaren hade brutit upp för tre timmar sedan.» #

Enoch höjde piskan.

Ve hästen den dagen!

Sent på kvällen kom Enoch tillbaka med en annan häst för kärran.

Bredvid sig på sitsen hade han målaren, som satt hopsjunken och slö och hade ett bredt märke kring halsen som efter ett skamjärn.

»Hvar är Lisa?» frågade Enoch utan att tyckas se hvarken hustru eller söner, som stodo samlade vid bron.

Ingen visste hvar Lisa var.

Sönerna hade ingenting sagt om brefvet, och modern hade inte haft tanke för annat än detta fruktansvärda med Enoch.

»Passa honom», sa* Enoch kort och kastade målaren handlöst in i sönernas ring, som genast slöt sig samman om »godset» och förde in det.

Nu när Enoch var ensam vacklade han till.

Kungsträdet hade fått sitt första rothugg, herre!

Men så drog han tungt in andan, drack en klunk vatten vid brunnen — och gick långsamt in i skogen.

Han behöfde inte leta länge, innan han fickse något lik en ljus hög ligga hopfallet på marken.

Det var Lisa.

Hon gret inte, kved inte, jämrade sig inte, hon var bara hopfallen.

Enoch kände intet medlidande den gången, ingen kärlek, bara vild, sjudande vrede, öfver att slikt hade kunnat ske på Älgö gård — i hans hem . . .

»Stig upp», sa* han kort.

När inte Lisa genast lydde, tog han henne i armarna och bar in henne i storstugan, där han ställde ned henne midt framför målaren.

»Se så», sa' Enoch, hes i rösten, »nu tänker jag vi kan ställa till förlofningsgille, mor. Om söndag lyser det för de där två!»

Lisa stod där fadern ställt henne, blek och med ögonlocken slappt nedfallna, så lik en af-knyckt hvitsippa som en människa kan vara det.

Tystnaden i rummet lade sig strypande öfver dem, som voro inne.

»Nå», fortfor Enoch hånande, »ska' ni inte ta hvarann i hand ni två, som haft så brådt-om att spela äkta folk i förväg?»

Ingen svarade.

»Hur är det med ölet, du mor? Du har väl haft tid brygga det färdigt, tänker jag, när du inte haft tid se efter jäntan din — efter hon är en sådan, som behöfs ses efter!»Målaren var stark och alls inte feg, fast han både till kropp och själ domnat till inför detta.

Han kände ännu Enochs tag kring halsen!

Men nu, omgifven af en hel krets, fick han tillbaka både humör och tal-lust — och lättsinnet med.

»Jag tänker vi dröjer ett hvarf med gillet», sa' han gäckande, hes också han. »Man kan väl inte gifta sig med alla flickor, som kastar sig kring halsen på en!»

Nu lyfte Lisa upp de slappa ögonlocken och såg på honom med en blick af nästan vild förfäran.

Enoch höjde handen till slag.

»Slå gärna, du storman», sa' målaren käckt. »Fin släkt, ni! Först flickan, lätt som ett löf, så modern! Ja, inte har hon då varit mycket ängslig — för jäntan sin —! Och så du nu — som tänker strypa dig till en måg!»

»Tig!» dundrade Enoch. »Nu hör ni till min släkt, förstår ni! På mig kommer det an att skaffa er utkomst, så ni kan gifta er genast.»

Målarens spotska mun vek upp sig, pannan ryckte, ansiktet blef gammalt och styggt — ett helt annat ansikte än nyss.

Så grep han ur västfickan en slät vigselring, kastade den på bordet och sa':

»Nu tror jag det är slut med giftas!»

Snabb som Vår Herres dom föll Enochshand — och så handlöst ut med belackaren på den smutsiga gården!

Lisas ögon hade fastnat på den glimrande ringen, fastnat utan att röra sig.

Efter en stund smög hon sig ut och sprang i ilande fart mot skogen, där den djupa tjärn låg.

Snabba löpare voro bröderna — men det behöfdes.

Hon kände hvaije snår, hvarje stig hon, skogsbarnet.

Men Gud ske pris, herre, de hunno fånga henne, innan mörkret fallit!

I sin ångest, sina samvetskval och sin dubbla skamkänsla skickade nu mor Brita bud till mig, »att jag skulle komma och läsa öfver guddottern min».--

Signerier höra ihop med obygd, ser du.

Jag kom, och jag läste, herre, läste ur djupet af mitt hjärta, inte böner öfver men böner för barnet — som gått så illa vilse.

Bönhörelse kom åtminstone för stunden. Hon fick somna från sin sorg, somna så godt som om intet ondt funnits till i världen — fast tårar och kvidan fortforo också i sömnen.

Det blef dystra dagar nu på Älgögården.

Ingen talade för tals skull, djupast teg Enoch.

Han hade gått förödmjukelsens väg till prästen för att fråga ut sanningen om ringen.

Sannt var det.Han var gift, han målaren . . . allt var lögn i honom, utom förmågan att berätta lögner.

Modren talade heller inte, utom med ögonen, ty dem flyttade hon ständigt från Enoch till flickan — från flickan till Enoch, som om hon velat afväga något, och ju mer hon afvägde, ju skarpare blef uttrycket af ofrid i ansiktet.

Men agget satt för djupt för att kunna brytas upp med ens.

Den enda, som talade ibland, var Lisa, men hennes lilla skrälliga röst skar så hjälplöst i den tunga tystnaden, att den verkade som en skärande pina.

Allt arbete sköttes — men det var som om döda menniskor arbetat på en död gård.

Två af sönerna stodo till sist inte ut; en tog tjänst, en gifte sig helt oförmodadt. De andra höllo sig ute och borta, så mycket de kunde och mer.

Så länge Enoch var i rummet, tog aldrig Lisa ögonen från honom: ett par gånger försökte hon skyggt ta’ hans hand, men då drog han undan den med sådan kraft, att hon höll på att falla.

Han såg aldrig åt henne vidare.

Hvad det led tystnade också Lisas lilla röst

— — Hon blef allt mera skygg och gret ofta.

Men till skogen med hvad däri fanns — sprang hon aldrig mer . . .Gud hade gifvit mig kraft tala henne bort från den tanken--— —

En dag fram på senvintern sa’ mor Brita helt kort till Enoch:

»Jag tänker det är tider för mig och flickan att resa nu. Vi fara väl till mormor.»

»Nej», svarade Enoch än kortare.

»Menar du att flickan ska’ kämpa igenom sin skam här hemma hos oss?»

»Så menar jag.»

Ändtligen och på en gång kände modern sig som mor — och det ända i botten.

»Det sker inte, att hon ska’ lida slik smälek, så länge jag kan hindra det!»

Enoch rätade ut de numera så ofta böjda axlarna: hustrun tyckte han växte, så han nästan rörde taket.

Så kom det i dundrande ton:

»I detta hus och i denna säng ska' Älgö gårds första oäkting födas! Dold skam blir dubbel skam! Nu har ni hört mitt ord!»

Det var sådan kraft i tagen, när dörren sedan slängdes igen, att huset skakade som intill märgen.

Hustrun kämpade hårdt, men var tystad.

Själf af obygdssläkt förstod hon sådan art af obygdsheder.

Men efter detta började hon att pyssla om Lisa — försökte tafatt visa henne alla de småomsorger, dem bara en mor kan hitta på för att trösta ett barn i nöd.

Lisa såg på henne undrande — men hon tackade henne aldrig, närmade sig henne aldrig.

När stunden var inne, ordnades allt på gården som när matmodern själf väntade sin svåra timme. Enoch for själf efter barnmorskan.

Till och med bröllopslakanen befallde Enoch fram och att det skulle tändas i fönstren.

Svår pina blef det, men hon teg, moderbarnet: hon var Enochs dotter efter allt!

Åtta dagar senare berattade modern, så mildt och fogligt hon kunde, att Enoch bjudit hela socknen till fadderskap och att Lisa själf måste bära gossen till dopet, som sed och bruk för ogifta mödrar var.

Lisa kröp ihop i ångest och ropade: »nej, nej, nej!» Men då fann modern just de ord hon borde finna om Enoch — och hans kamp och Lisas skyldighet att lätta den!

Lisa gret, men hon ropade inte längre nej.

Precis tre veckor efter gossens födelse rullade tveksamt och skyggt kärra efter kärra in på Älgögårdens husplan.

Du förstår nog, herre, hur skadeglädjen slagit ut i blom under denna tid och hvad tal och prat det varit uti bygden!

Hvad skulle Enoch säga — göra? — »En gift karl och en nedöfveibo till!!»Men detta hade ändå ingen väntat — trott honom om — att bjuda!

Det var åter något öfver måttet.

Därför rullade kärrorna så skyggt och tvekande in på Älgö gård.

På bron stod Enoch, ståtlig och rak som alltid, och tog emot; bakom syntes mor Brita i bästa högtidsdräkten, blek, men rak också hon, fast den rakheten var påtagen med möda och med våld.

Hennes naturliga krafter räckte inte till för detta! Också var den stolta blicken skygg.

Sockenfolket smög in, som om det varit de, som haft skam i följe: självfva prästen kände sig förödmjukad af att behöfva förödmjuka.

Kaffet dracks under en tystnad, som endast afbröts af mor Britas matta trugningar.

Enoch talade hvarken mer eller mindre än vanligt — till dess det blef tid att hämta Lisa

— ty det ville han göra själf.

I hälgdagskammaren satt Lisa, blek och tunn, och väntade, iklädd sin svarta läs-klädning. Hon hade ju inte hunnit växa ur den än!

För en gång hade modern inte farit hårdt fram med det hatade solhåret, utan bara samlat det i en knippe i nacken.

Hon visste inte riktigt, hon Lisa, på hvad hon väntade, bara att det var på det allra värsta i världen — och att hon frös, frös!I sin nöd försökte hon tänka på »honom»

— men hon hade »glömt» igen, glömt allt. . . utom den glindrande guldringen, där på bordet. Den såg hon framför sig jämt — både i mörker och vid solsken, i sömn och i vaka. I knäet hade hon en salmbok — hon tittade

på taflorna

— gång på gång, tittade, som om just taflorna hade kunnat hjälpa henne i hennes nöd!

I spisen var eld: solhåret följde sin vana och började att lyfta sig af värmen. Snart stod det i yfvig gloria kring det tunna flickansiktet med den skäraktiga munnen.

Hastigt tog Lisa en sax, som låg i fönstret, och klippte af de lockiga sollänkarna tätt in till hufvudet och kastade dem i elden.

Hon skulle nog knappast ha kunnat ge skäl för handlingen — men hon kände frid af den. Nu skulle alla se hur stygg och ful hon var

— inte alls lik jungfru Maria i boken!

När Enoch kom in och fick se flickan så förändrad och därtill beröfvad sin enda skönhets-andel, ryckte han häftigt till. Men han teg.

Med den sofvande gossen på armen gick Lisa med möda fadern till mötes.

»Får han heta Enoch?» frågade hon ödmjukt.

»Nej!» kom svaret hårdt.

Lisas ögon blefvo fulla af tårar — och läpparna darrade till.Hon hade tänkt ut det som ett sådant skydd för gossen att han skulle få heta Enoch. »Hur skulle det bli, om han inte fick heta Enoch?»

Hon tyckte hon gärna ville lida allt hon lidit om igen — bara gossen fick heta Enoch ... hela hans lif — berodde ju på det — att han fick heta Enoch . . .

»Kom», sa’ Enoch kort.

Lisa tog lydigt ett par steg framåt: men krafterna voro för små — bördan för tung, hon vacklade.

Det var en ynkan se henne stå där och vackla — barnet med barnet!

Tyst tog Enoch gossen från henne och sa’ :

»Gå och lägg er, det tycks ni behöfva!»

Det blef en tystnad i salen, när dörren slogs upp och Enoch stod där på tröskeln med Älgö gårds första oäkting i armarna!

Hustrun skyndade fram — men Enoch af-visade henne med en nick och ställde ensam upp sig vid dopfunten.

Prästen stammade, när han gjorde frågorna, men Enoch svarade lugnt och klart, han. Först vid frågan efter barnets namn dröjde han litet.

»Enoch», svarade han till sist så högt, att det nästan lät som om han ropat.

Ingen mer än han hörde det jublande lilla ropet där inne i häldagskammaren! — —

Och sedan?Ingen tystnad kan motstå ett barnjoller, herre.

Tystnaden försvann — likaså Lisa.

Hon plånades ut helt sakta . . .

En kväll lade hon gossen i Enochs knä, — morgonen därpå voro hennes lätta spår i lifsskogen borta.

Sin skam hade Enoch delat — sin sorg behöll han för sig själf.

Ingen bjöds på hennes begrafning: hon följdes bara af dem, som hållit af henne. —

Gåfvan Enoch fått fostrade han i kärlek och stolthet: de blefvo snart som ett kött de två, stor’ Enoch och lill’ Enoch. Gossen tog efter allt hvad morfadern gjorde — storväxt och mörk var han också, med Enochs panna och

ögon. Alltid såg man de två tillsammans, på ägor, i stuga, på sammanträden: ty öfverallt tog Enoch gossen med, och barnet skämde inte tilliten, utan satt där tyst och tåligt och »lade råd» lika allvarligt som någon ann.

Kungsträdet hade helat sig efter rothugget, fast på stammen bildats ett knä. Fullt så rak svajade inte kronan där uppe i solljuset, men ännu var den högre än alla andra.

Hustrun hade däremot blifvit en ann.

Hon var nu en ängslig och vilsegången kvinna, som aldrig ville bestämma något, aldrig befalla något — och som jämt darrade.